

nepravidelný občasník

Naše Polabí

podzim 2025

číslo 7

Vážení čtenáři, příznivci knihovny, literatury a historie Polabí!

Jsem rád, že vám ke konci roku končícího pětkou mohu představit podzimní číslo Našeho Polabí. Jde již o sedmé číslo občasníku volně navazujícího na prvorepublikový časopis. To je jistě důkaz toho, že to s navázáním tradice myslíme vážně a že se snažíme podobně jako oni zachytit to hezké, co nám řeka Labe během těch staletí přináší.

Spoustu zajímavého se dočtete i v tomto čísle. Článek o Ludvíku Toskánském nám připomene, že město zámek spravuje již více než 30 let. Budeme pokračovat v přibližování tématu Rok polabských malířů, který byl ukončen poslední listopadovou výstavou šestice regi-

onálních malířů a výtvarníků. Tohoto tématu se budou týkat články o jubilantce, malířce a ženě, jejíž obrázky zná každý, kdo žije v našem dvojměstí trochu déle, Dádě Bičovské. Další článek týkající se malířského umění je trochu humorného ladění, což nám ve své stati přiblíží Kateřina Vaculová.

Všimli jsme si i 120. narozenin Základní školy Palachova. Na své chození do školy, kde se naučil číst, psát i počítat, i na báječné kantory z období sedmdesátých a osmdesátých let, vzpomene Petr Čeněk. Stejný autor zabrousí i do fotbalové historie a připomene nám největší fotbalové návštěvy počínajíc derby mezi Brandýsem a Starou Boleslaví.

O sto let zpátky se vrátíme článkem připomínajícím slavné brandýské období první republiky, kdy byl starostou poslanec a pošták Hugo Bergmann a město hledalo prostředky a pozemek pro budovu gymnázia. O tom, co s životem foršmistra Lospimera udělala třicetiletá válka, se dozvíte od muzejního historika Martina Hůrky.

Petr Kukul nám ve fejetonu představí literární procházku maloměstem. Zastavte se tedy v předvánočním shonu, uvařte si kávu a začtěte se do spousty zajímavých faktů o našem městě a lidech v něm žijících.

*Za redakci Našeho Polabí
Petr Čeněk.*

Vycházka po našem městě

Frekvence vydávání Našeho Polabí, která důsledně kopíruje migrační doby tažných ptáků, způsobuje, že dostávám přisně sezónní zadání. Na jaře je to jaro („napiš, jak pučí stromy a zelená se tráva“) na podzim podzim („napiš, jak žlutnou stromy a usychá tráva“). Dosáhl jsem díky tomu v podstatě expertní znalosti botaniky jak na úrovni bylin, tak dřevin, ale jako inspirační zdroj se vodivá pletiva v cévních svazcích kuřičky přece jen trochu vyčerpávají.

Takže takhle: V Hluchově samozřejmě žlutnou javory a kaštanu na Plantáži mají poeticky podzimní klíněnku, ale dneska bych spíš napsal něco o vlastivědné vycházce, které jsem se shodou šťastných okolností o tomto podzimu účastnil. Jmenovala se *Polabské*

toulky literární a představovala místa spjatá s několika brandýskými osobnostmi, z nichž některé se věnovaly literatuře a některé vůbec.

Sraz byl u brandýského hřbitova, odkud jsme zamířili k domu Antonína Bečváře, což byl astronom a s literaturou měl společného zhruba tolik co já s astronomií. Ale že napsal jednu lyrickou novelu a několik hvězdných atlasů a že vycházka Polabské toulky astronomické asi nikdy nebude, dávalo smysl o něm promluvit. Vzorně připravený průvodce Michal vytáhl své papíry a přenesl nás o 120 let do minulosti.

Sotva s tím začal, vyšel z vrátek Bečvářova domu pan Vančura, takto synovec Antonína Bečváře, houpal kolem nohou nákupní taškou a říkal, že jde na nákup. A jestli s námi může chvíli poslouchat. My jsme řekli ano, jistě, samozřejmě

a Michal taky řekl ano, jistě, samozřejmě a pokračoval ve vyprávění o Antonínu Bečvářovi. A oznamovací věty stále častěji zakončoval stoupavě klesavou intonací, jakou mají věty tázací, a pan Vančura řekl: Mohl bych k tomu něco doplnit?

A pak nám asi dvacet minut vyprávěl věci, které mohl o Antonínu Bečvářovi vědět jen jeho synovec a nikdo jiný, a my jsme ho nábožně poslouchali a Michal ho taky nábožně poslouchal, protože byl sice vzorně připravený průvodce, ale synovcem Antonína Bečváře prostě nebyl a nikdo jsme mu to neměli za zlé.

Takhle to šlo jedno stanoviště za druhým, Michal vždycky začal o nějakém spisovateli a někdo ze skupiny řekl: Jo s tím chodila moje babička do školy a prý měl pokaždé hrozně usoplený rukáv. A tak

celá ta skupina vedla vycházku společně, jedni přednášeli druhým, každý věděl něco a společně jsme vždycky vytvořili celkový obraz osobnosti, složený z individuálních znalostí tématu a z osobních zkušeností, které nikde vyčíst nejde. Občas se k hovoru přidal někdo, kdo šel jen tak kolem, ale taky leccos věděl nebo pamatoval.

Michal se popravdě zpočátku snažil udržet to v oficiálním edukativním formátu, ale protože je to citlivý muž a protože je to knihovník a knihovníci o osobních příbězích mnoho vědí, nakonec pocho-

pil, že takhle a jenom takhle má vycházka obyvatel po jejich městě vypadat. Na dvoře u Voctářových se moc vzpomínalo, kde byla tiskárna a kde rámařství, a Michal taky přidal vzpomínku ze svých gymnaziálních studií, a konečně tak zaklenul oblouk mezi rolí oficiálního průvodce a člena svépomocné vzdělávací společnosti, v níž se skupina proměnila.

Chvilí jsme stáli taky u nové budovy městského úřadu v ulici Ivana Olbrachta a já, který jsem náplava, a nemohu tedy vzpomínat na žádného spisovatele, který

ve škole smrkal do rukávu, jsem si vzpomněl, že tu dřív byla vysokoškolská kolej, která mi v letech 1989/1990 byla domovem. Pak jsem z Brandýsa odešel a vystřídal ještě dvě jiná města a jednu vesnici, než si mě tohle habsburské sídlo po šesti letech svojí tajemnou gravitací zase přitáhlo a už mě tu 30 let drží. Počítám ještě tak dalších deset let a budu se moc do nějaké kolektivní komentované vycházky taky aktivně zapojit!

Krásný podzim nám všem, co tu žijeme, přátelé.

Petr Kukal

Jaroslava Bičovská: Oáza mezi Labem a plátnem

Příběh malířky, pro kterou je Brandýs domovem a nekonečnou inspirací.

Jaroslava Bičovská (nar. 12. srpna 1945 v Brandýse nad Labem) je česká malířka a ilustrátorka, jejíž tvorba je hluboce spjata s rodným městem. Již od dětství, podporována rodiči (právníkem a učitelkou hudby), rozvíjela svůj talent pro kresbu a hru na klavír. Z gymnázia přestoupila na Střední uměleckou školu Václava Hollaru v Praze, kterou absolvovala v roce 1964. Vysokoškolské studium na AVU jí znemožnily rodinné i politické okolnosti, a proto začala působit v nakladatelství Vyšehrad jako grafička knih. Záhy se její tvůrčí energie přenesla ke knižní ilustraci a kresbě. Zásadní pro její životní i uměleckou dráhu se ukázalo rozhodnutí zůstat věrná Polabí. Po svatbě se Syřanem Charifem Bahbouhem v 70. letech si rodina zvolila pro svůj život Brandýs nad Labem. V době, kdy se věnovala výchově malých synů, vytvářela ko-

miksové příběhy pro děti v časopisu Naše rodina (např. Příhody kosa Pepíka, Strašidýlko Bubulínek, Medvídek Tlapička).

Od roku 1976, kdy vybudovala vlastní ateliér, se naplno se věnovala malbě. Inspiraci nacházela mimo jiné v tvorbě Davida Hockneyho či Hanse Hartunga, jehož důraz na čáru byl blízký jejímu kreslířskému založení. První figurální obrazy z 80. let, laděné do temnějších tónů, zobrazovaly hudebníky a komedianty a nesly znaky snového světa na pomezí realismu a abstrakce. V 90. letech se její tvorba více přiklonila k abstrakci, avšak hudební motivy zůstaly, stejně jako téma pohybu a proměny. Po roce 2000 se její barevná paleta rozzářila, objevily se drobné akvarely i malby zachycující krajinu kolem řeky Labe, zámekský park či její vlastní zahradu. Její tvorba se dále vyvíjela. V roce 2017 vystavovala černobílé kresby i obrazy v Galerii Gema. Po roce 2020 její práce získaly ještě větší barevnost, energii a malířskou volnost. Kom-

binací oleje a akrylu rozvinula svůj osobitý vizuální rytmus, v němž se propojuje kreslířská preciznost s expresivní malbou.

Uměleckou dráhu Jaroslavy Bičovské formovalo také manželství se syrským arabistou Charifem Bahbouhem. Toto spojení vedlo k hlubokému poznání arabského světa, který se do jejích obrazů promítá prostřednictvím symbolů, barev a poetiky.

V roce 1990 manželé Bičovská a Bahbouh založili nakladatelství Dar Ibn Rushd, které se specializuje na literaturu arabského světa. Jaroslava Bičovská zde působila jako ilustrátorka, typografka a autorka obálek. Po smrti manžela toto nakladatelství dále vede. Její dlouholetý dialog s arabskou kulturou byl symbolicky završen v roce 2024, kdy vystavovala černobílé kresby a obrazy v Káhiře na pozvání Českého centra.

Životní a umělecká dráha Jaroslavy Bičovské, ženy s citlivou duší

Osobnosti

a vytrvalým hledáním vlastního výrazu, byla zachycena ve filmu Tichá voda (2019) režiséra Davida Vignera.

Jaroslavu Bičovskou formovala nejen rodné město a jeho příroda, ale také hudba a kulturní dialog s arabským světem, který tak dobře zná. Tyto různé zdroje inspirace

se v její práci organicky prolínají a dávají vzniknout dílu, které je současně osobní i nadčasové. Od grafické tvorby a knižních ilustrací se postupně propracovala k osobitě malířské řeči, která osciluje mezi abstrakcí a realitou. Její dílo charakterizuje cit pro linii, snová atmosféra a silná vazba k přírodě.

Ve spolupráci Galerie Gema, Města Brandýs nad Labem - Stará Boleslav a Spolku rodáků a přátel Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi byla u příležitosti významného výročí autorky připravena výstava Oáza, která je součástí cyklu Rok Polabských malířů.

-red-

Ludvík Salvátor Toskánský (1847–1915)

Arcivévoda Ludvík Salvátor Toskánský (italsky Lodovico Salvatore di Toscana) patří k nejpozoruhodnějším osobnostem habsburského rodu 19. a počátku 20. století. Nebyl politikem ani vojevůdcem, jak bývalo v dynastii zvykem, nýbrž cestovatelem, přírodovědcem, etnografem, geografem a spisovatelem. Zvláštní místo v jeho životě i odkazu zaujímá brandýský zámek, který se stal jeho sídlem, pracovnou i symbolem kulturního zázemí toskánských Habsburků v českých zemích. Právě zde Ludvík Salvátor zakončil svou pozoruhodnou životní cestu, jež začala ve Florencii a vedla přes Středozemí, Mallorku i Dalmácii až k Labi.

Ludvík Salvátor se narodil 4. srpna 1847 ve Florencii jako sedmé dítě velkovévody Leopolda II. Toskánského a jeho druhé manželky Marie Antonie Neapolsko-Sicilské. Dětství prožil na florentském dvoře, který byl kulturním a intelektuálním centrem Itálie. Po vypuknutí hnutí za sjednocení Itálie v r. 1859 byl Leopold II. nucen abdikovat a rodina odešla do exilu.

Ludvík Salvátor získal vzdělání ve Vídni a Praze. Kromě klasických oborů studoval přírodní vědy, geografii, botaniku, zoologii a etnologii. Brzy vynikal mimořádnou jazykovou vybaveností – ovládal více než desítku

ERZHERZOG LUDWIG SALVATOR

* 4. August 1847, † 12. Oktober 1915

jazyků, včetně češtiny, katalánštiny či arabštiny.

Po dosažení plnoletosti se Ludvík Salvátor rozhodl věnovat vědecké činnosti a cestování. Pořídil si vlastní jachtu Nixe, s níž podnikal rozsáhlé výpravy po Středomoří. Navštívil pobřeží Dalmácie, Řecka, severní Afriky a především Baleárské ostrovy, kde strávil značnou část života. Na Mallorce si zřídil rezidenci Miramar, kde kombinoval terénní výzkum s literární tvorbou. Jeho dílo *Die Balearen in Wort und Bild geschildert (Baleáry slovem a obrazem)* patří k nejrozsáhlejším soukromým geografickým publikacím své doby. Šestnáctisvazkové dílo popisuje nejen přírodu ostrovů, ale i jejich etnografii, hospodářství a kulturu.

Rodina toskánských Habsburků po ztrátě velkovévodství zakoupila brandýský zámek a přilehlé panství. Rezidence, která od renesance patřila k oblíbeným sídlům českých panovníků, se tak stala novým domovem

exilové větve rodu. Ludvík Salvátor se k Brandýsu vracel jako ke svému „středoevropskému přístavu“. Přestože často pobýval na Mallorce či na cestách, zde měl svůj osobní archiv, knihovnu, sbírky a korespondenci. V interiérech zámku vybudoval pracovnu a přírodovědnou laboratoř, v níž třídil sbírky minerálů, herbáře a etnografické předměty. Brandýs se tak v jeho době proměnil z ryze šlechtické rezidence v prostor s muzejním a vědeckým charakterem. Knihovna čítala několik tisíc svazků – od děl přírodovědných až po staré tisky a atlasy. Arcivévoda zde přijímal hosty z řad vědců, umělců i diplomatů, a zámek se stal jakýmsi „vědeckým salonem“ střední Evropy.

Ludvík Salvátor chápal své vlastnictví nejen jako rodový majetek, ale jako prostor pro vzdělávání a mecenášství. V Brandýse financoval opravy hospodářských objektů, podporoval školství i drobné řemeslo. Ve svých spisech se vyjadřoval s úctou o české krajině a lidech. Na rozdíl od mnoha

svých aristokratických současníků vnímal přírodu jako živý organismus, který si zaslouhuje ochranu.

Jeho aktivity narážely na finanční limity. Cesty, výzkumy i údržba sbírek byly mimořádně nákladné. V posledních letech života se dostal do dluhů a přenechával část výnosů svému správci a komorníkovi Antoniu Vivesovi, kterému také v závěti odkázal Brandýs. Tento testament však nebyl uznán a majetek nakonec přešel zpět na habsburskou rodinu.

Vypuknutí první světové války znamenalo pro arcivévodu zásadní zlom. Na příkaz císaře Františka Josefa I. se musel vrátit z Mallorky na území monarchie. Na sklonku roku 1914 přijel do Brandýsa, kde žil v ústraní a zhoršujícím se zdravotním stavu. Zemřel 12. října 1915 po komplikované operaci. Pochován je v rodinné hrobce ve Vídni. Brandýský zámek přešel do vlastnictví arcivévody Karla, pozdějšího císaře Karla I.

-red-

Největší fotbalové návštěvy

Srpnový pohárový zápas se Slovanem Liberec navštívilo 1885 diváků. To mě inspirovalo k tomu, abych zapátral ve fotbalových kronikách s cílem zjistit, jaké byly největších fotbalové návštěvy v historii.

Na počátku bylo derby Brandýs-Boleslav

Pověstná fotbalová rivalita mezi Brandýsem a Starou Boleslaví se sice nemohla rovnat derby pražských „S“, ale může se směle měřit např. s východočeskou řevnivostí mezi Hradcem a Pardubicemi. První derby dvou „B“ (Brandýs-Boleslav) se uskutečnilo v neděli 11. 8. 1911 na boleslavském hřišti na louce u cesty vedoucí ke Starému Labi. Památné-

ho nedělního odpoledne proudily směrem k Houstce zástupy příznivců obou týmů. Sportovní senzace přivábila na 500 fanoušků, což byl na tehdejší dobu obrovský počet. Utkání skončilo přesvědčivou výhrou Brandýsa v poměru 7:1. Za Brandýs se prosadili Novák a Hrachovina (2×), Kuzman, Tříška a Haspra přidali po jednom gólu. Odveta se hrála 15. 9. 1912 na hřišti U Jízárny. Přestože vládlo deštivé počasí, což hodně znamenalo hrací plochu, opět přišla početná divácká kulisa, která viděla výhru domácích 4:2. O brandýské skóre se postaral Novák (2x), Kraus a Tříška. Tyto dva mače odstartovaly soupeření obou klubů. Vzájemná střetnutí přinášela potřebné napětí a plnila klubové pokladny.

Týden před a po derby se o ničem jiném nemluvalo a vzájemné zápasy vždy patřily ke zlatým hřebům fotbalové sezóny. Věta: „V neděli tady hraje Boleslav!“ dokázala elektrizovat stovky fanoušků více než jakýkoliv jiný „mistrák“. Na počátku padesátých let však nastal tvrdý a nesmlouvavý boj nových ideologů proti všem přežitkům minulosti, proti tradici, která se stala brzdou socialistického pokroku. Nová teorie postavila na stejnou úroveň plnění disciplín odznaku TOZ s mistrovským zápasem. Někdy měly větší váhu odpracované brigádnické hodiny než výsledky na hřišti. Když se soutěžilo ve sběru odpadových surovin, činilo vstupné na derby 5 kg papíru. Metráky papíru se pak mnoho měřících válely kolem fotbalových ploch.

Na počátku padesátých let, kdy se v Brandýse hrála II. třída, v útoku kraloval Fanda Novák, zvaný Fanina. Tehdy chodilo na fotbal 700–800 lidí a když se hrála derby se Starou Boleslaví nebo Kostelcem, dokonce 2× tolik. Fotbal byl velkou společenskou událostí. O střetnutí se debatovalo mezi hráči a příznivci celý týden. Do středy se probíralo předcházející utkání a od čtvrtka byl na programu následující zápas. Příznivci se chystali na neděli po obědě na derby a zápas se pak dohrával v hospodách. Vedly se dlouhé fandovské debaty, fotballem se žilo. A když mužstvo prohrálo, bylo to jako úmrtí v rodině.

Otevření Spořilova

Při otevření stadiónu na Spořilově v neděli 20. 7. 1947 se na utkání Brandýsa a Břevnova sešlo 1 200 diváků. Brandýs v sestavě Bohuslav – Temr, Rajniš – Kalát, Ulrich, Mareš – Kodera, Krejza, Vrabec, Šindelář hrál velmi dobře a s divizním soupeřem uhrál remízu 4:4. Vůbec první branku na novém hřišti vstřelil Míla Krejza. V zápase přidal ještě jednu, střelecky jej doplnili Vrabec a Kodera. V předzápasech se utkali žáci a dorostenci s pražskými soupeři. Diváci byli spokojeni s novým stadionem i s předvedenou hrou.

Africká jedenáctka

Zhruba stejný počet fotbalových příznivců bylo zvědavě na zápas

s tzv. Africkou XI. Tento tým přijel do Brandýsa 1. 5. 1948 za režie Jaroslava Nekolného a velké investice mnoha zúčastněných bělochů i černochů. Černoši přijeli vlakem do Čelákovic a za zvuků hudby, obklopeni houfem Brandýšťáků, došli na hřiště, kde je očekávalo 1 200 diváků. Došlo k památnému utkání mezi Africkou XI. a mužstvem starých pánů za řízení hlavního rozhodčího Jarky Boháče. Brandýské obecenstvo si přišlo na své, neboť nevycházelo ze smíchu a nadšení z dokonalé režie celého utkání, které skončilo výsledkem 12:6 pro Afriku.

Postup do 1. A třídy

V sezóně 1957/1958 měl Brandýs dobře našlápnuto k postupu do 1. A třídy. O prvním místě rozhodovalo poslední kolo. Jestliže chtěl Brandýs postoupit, musel bezpodmínečně uspět doma proti RH Praha. Před vyprodaným Spořilovem (1 500 diváků) se hrál značně nervózní zápas. Loužecký neproměnil penaltu, a ještě dvě minuty před koncem byl stav 0:0. Když už se diváci chystali k odchodu, tak Čerňanský převzal míč, zaběhl s ním na kraj trestného území a neočekávaně vystřelil přesnou polovysokou ránu k tyči a dal gól. Řev, který se ozval, musel být slyšet až ve Staré Boleslavi. Brandýs tak slavně postoupil do 4. nejvyšší soutěže.

Otevření nového hřiště

Obrovskému zájmu diváků se těšilo i otevření nového travnatého hřiště v květnu 1966. Dne 9. 5. byl otevřen nový pažit na Spořilově zápasem s „B“ pražské Slavie. Opravdovým svátkem se však stal start národního týmu o šest dní později, 15. 5. 1966. Před návštěvou 1 500 diváků se představili reprezentanti vedeni koučem Josefem Markem v sestavě: Viktor – Lála, Knesl, Bomba, Smolík – Masopust. Kuna – Štrunc, Knebort, Adamec, Kabát. Tomuto hvězdnému týmu v čele s nositelem Zlatého míče Masopustem čelila brandýská jedenáctka: Fr. Novotný – Kubec, Koubek, Komárek, Šulc – Salač, Kropáček – Šnajberk, Piša, Volše. Kvůli otevření hře Brandýsa domácí podlehli 0:8, ale utkání se líbilo, stejně tak jako vynikající trávník.

Slavia na kolenou

K oslavě postupu do divize, který Brandýs vybojoval vítězstvím postupu v sezóně 1978/79, na Spořilov přijela pražská Slavia ve čtvrtek 11. 9. 1979. Slávistický trenér Bohumil Musil určil sestavu: Veselý – Pauřík, Stričko, Zamazal, Cipro – Landa, Pešice, Lubas – Fr. Veselý, P. Herda, Hotový. Statečnou brandýskou jedenáctku tvořila jména: Málek – Pech, Černý, Hladký, Vyskočil – Klusáček, Čanda, Zd. Zamazal – M. Krulich, Jar. Škoda, Teč. V ochozech se mačkala více než tisícovka nadšených diváků, kteří ve stoje tleskali překvapivé brandýské výhře v poměru 2:1 po gólech Škody a Peřiny (z penaltu).

Ani Sparta nestačila

Další fotbalová lahůdka se konala na Spořilově na jaře 1980. Ve středu 16. 4. 1980 bylo 1 200 diváků zvědavě na kompletní kádr fotbalové Sparty. Ale ani ta nestačila

Červen 1987 – První mužstvo na hřišti Na Spořilově před mistrovským zápasem divize proti Hradci Králové B.
Stojící zleva: M. Kopřiva, P. Křourek, M. Šíp, Jar. Mudroch, J. Sládek, A. Hynek, Sv. Matyáš, M. Koch, M. Jeřábek, K. Rezáč, Fr. Adamčík.

na nadšeně bojující a skvěle hrající brandýský tým, který dokázal porazit i ji 2:1 po brankách Dosoudila a Janáčka, a to ještě domácí neproměnili obrovské množství šancí. Jen skvělý výkon gólmana Koubka zabránil spartánskému debaklu.

Sparta hrála ve sestavě: Koubek-Šťastný, Peclínovský, Kotek, Straka-Polák, Stránský, Caudr – Vdovjak, Jarolím, Slaný. Na skvělém brandýském představení se podílela sestava. Málek – Pech, Černý, Vyskočil, O. Novák – Dosoudil, Klusáček, J. Skorkovský – Peřina, Janáček.

Druholigové návštěvy

Již na závěrečnou spanilou jízdu z divize do II. ligy chodily davy diváků z celého okolí a zažívali jedinečné chvíle společně s brandýským týmem. Na jaře 1988, kdy se druholigový postup rodil, se v ochozech spořilovského stadionu mačkalo přes 1 000 diváků, v posledních kolech to bylo zcela pravidelně přes 1 200 platících, a to bylo ještě spoustu neplatících. Vrcholem pak bylo poslední kolo 19. 6. 1988, kdy Brandýs doma porazil Karlovy Vary a slavil postup do II. ligy.

Druholigové návštěvy se běžně pohybovaly mezi 1 500 – 2 000 diváků. Vrcholem pak byl jarní zápas se Zbrojovkou Brno 26. 3. 1989, kdy na Spořilov dorazilo 2 212 fanoušků, což dodnes představuje rekord na mistrovském utkání. Mohutně podporovaný brandýský tým ve fantastické atmosféře přehrál Zbrojovku Brno po hattricku nezapomenutelného Franty Adamíčky.

Pohárový zápas se Spartou

Nejvíce diváků v historii brandýského fotbalu se sešlo ve spořilovských ochozech koncem srpna 1988, kdy los československého

Září 1997 – První mužstvo, jako účastník Oblastního přeboru 1997/98.
Horní řada zleva: T. Pospíchal, D. Pech, M. Merta, R. Fabián, M. Babovák, I. Hofeš, Prostřední řada zleva: trenér Mir. Babovák, Jan Krajiček, J. Pokorný, R. Pechar, Z. Antoš, L. Brůžek, sekretář Jiří Kaplínka, vedoucí Jar. Zenaty, Sedící zleva: M. Písačka, Krulich, J. Krajiček, předseda M. Gawlik, V. Černánský, Jar. Antoš, Fr. Hrubý.

poháru svedl dohromady Brandýs se Spartou. Rekord je tvořen 3 158 platícími diváky a zřejmě dlouho nebude překonán. Sparta nic nepodcenila a sestava: Stejskal – Bielek, Němeček, Chovanec, Orgoník – Vrabec., Hašek, Bílek – P. Novák, Griga, Skuhřavý přehrál brandýskou jedenáctku ve složení: Vorlíček – Strnad, Peclínovský, Kotek, Kopřiva – Janáček, Oubram, Šíp v poměru 5:0, když se gólově prosadili Skuhřavý (2x), Hašek, P. Novák a Vrabec.

Slavia postoupila až na pokutové kopy

V rámci programu 3. kola ČMFS zavítala na Spořilov 11. 9. 1991 pražská Slavia. I přes nepříznivé počasí přišlo na zápas 1 100 diváků a byli svědky více než vyrovnaného mače. Hosté přijeli v nejsilnější možné sestavě: Jánoš – Juraško – Pěnička, Suchopárek – K. Jarolím, Povišer, Navrátil – Kuka, Bejbl, P. Berger. Slavia se po gólech Navrátila a Suchopárka ujala vedení 2:0, domácí bojovníci však nesložili zbraně a díky gólům Žárského a Fraňka

srovnali na 2:2. Tento stav vydržel až do 90. minuty, a tak rozhodovaly penalty. Slavia dala všechny, zatímco Ložkovou střelu lapil Jánoš, a tak se ze šťastného postupu radovali sešívání.

Ústup ze slávy ... Přesto

S postupným ústupem z výšin českého fotbalu se logicky začaly i zmenšovat divácké návštěvy. Přesto si při vybraných akcích fanoušci cestu na brandýský stadion našli. Velké akce v první polovině devadesátých let proběhly hned 2. Tou první bylo setkání vybrané jedenáctky ligových kanonýrů 19. 10. 1991. Zcela mimořádnou akcí pak bylo první setkání nově tvořené reprezentace ČR, které se odehrálo v nedalekém Sportcentru. Reprezentace vyhrála 4:1 a položila základ úspěchu evropského stříbra na ME v Anglii v roce 1996.

Poslední velké návštěvy se sešly na Spořilově při pohárových zápasech se Žižkovem a Libercem.

Petr Čeněk

Rok polabských malířů 2025

Celý rok 2025 se v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi nesl v duchu umění, zejména výtvarného. Cílem projektu Rok polabských malířů bylo připomenout život a dílo třinácti malířů, grafiků a výtvarníků, kteří měli ke krásám našeho Polabí obzvláště silný vztah. Projekt města Brandýs nad Labem - Stará Boleslav zahrnoval cyklus šesti velkých výstav a doprovodné akce.

Rok polabských malířů byl slavnostně zahájen pietním aktem, který připomněl malíře a pedagoga Ladislava Leitgeba, od jehož úmrtí uplynulo 20 let, poté následovaly výstavy.

Cyklus šesti tematických výstav nabídl pohled na průřez tvorbou

jubilujících umělců. Návštěvníci mohli vidět díla plná barev, krajinu Polabí, portréty i moderní tvorbu. Díla si mohli prohlédnout v gotických sálech brandýského zámku, v zámecké Rudolfince nebo v Galerii Kočárovna.

Do projektu se zapojily i některé instituce a organizace města: Oblastní muzeum Praha-východ, Spolek rodáků a přátel města Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Knihovna Eduarda Petišky, Základní umělecká škola, MAS Střední Polabí, obec Lhota a soukromí sběratelé. Při příležitosti vernisáže výstavy Malíři v čase proběhla premiéra dokumentárního filmu S obrazy proti proudu času autorů Miroslava Šnaiber-

ka a Jana Chlebouna, mapujícího výtvarnou tvorbu Polabí. Doprovodným programem této výstavy byl také literárně-hudební večer Zrcadlení Hermíny Melicharové. Ukázky z děl ilustrovaných H. Melicharovou četla herečka Blanka Zdichyncová, kterou hudbou doprovodil Zdeněk Zdeněk.

Rok polabských malířů 2025 byl jedinečnou příležitostí, jak pohlédnout na Brandýs nad Labem - Starou Boleslav a okolní polabskou krajinu očima třinácti uměleckých velikánů – od starých mistrů jako F. X. Procházka až po současné autory jako Alena Kučerová, Jaroslava Bičovská a Zdeněk Micka.

-red-

Výstava	Umělec/Umělci	Příležitost	Místo konání	Termín (2025)
ALENA KUČEROVÁ – 90	Alena Kučerová	90. narozeniny	gotické sály zámku	24. 4. – 18. 5.
LADISLAV LEITGEB – OBRAZY DOMOVA	Ladislav Leitgeb	20. výročí úmrtí	gotické sály zámku	22. 5. – 12. 6.
VILÉM PLOCEK – MALÍŘ POLABÍ	Vilém Plocek	120. výročí. narození	Rudolfinka	19. 6. – 24. 8.
JAROSLAVA BIČOVSKÁ – OÁZA	Jaroslava Bičovská	80. narozeniny	Rudolfinka	4. 9. – 30. 9.
MALÍŘI V ČASE	F. X. Procházka, H. Melicharová, Zd. Micka	Významná výročí	galerie Kočárovna	9. 10. – 26. 10.
POLABSKÉ INSPIRACE	Kolektiv 6 autorů	Kolektivní přehlídka děl s polabskou tematikou	galerie Kočárovna	6. 11. – 30. 11.

Roztomilé omyly

aneb Botanici na výstavě možná nechodí.

Vše, co se níže dočtete, ber-
te jako profesionální deformaci,
nikoliv jako kritiku. U malířů
jde především o krásu, vyjádření
pocitů, myšlenky, nálady, vnitř-
ního pnutí, nikoliv o zařazení do
precizních škatulek systematické
botaniky.

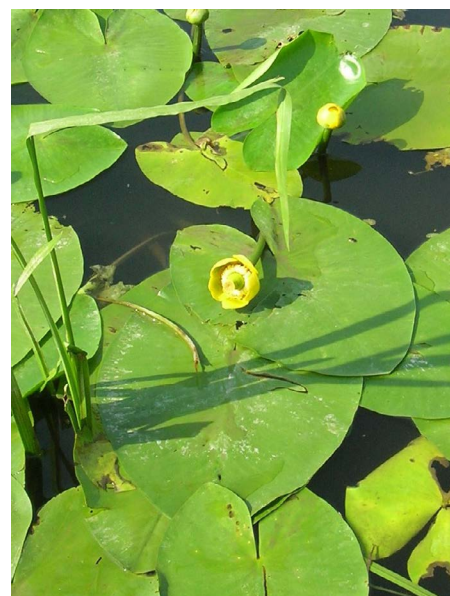
Výstavy Malířů Polabí v le-
tošním roce mě přivedly, tak
jako mnoho jiných, do úžasného
prostoru Rudolfinky na výstavu
Viléma Plocka. Ten všechny své
obrazy podepisoval krásným,
graficky vybroušeným podpi-
sem a pravidelně uváděl i názvy
svých děl. Většinou vyjadřova-
ly zobrazené destinace, rostliny
či předměty. Tak jsem došla až
k obrazu s popiskem „*Stulíky*“.
Ajajaj, řeklo mé přírodovědné
já. Tohle přece nejsou žádné stu-
líky! To je naprosto a jednoznač-
ně jiná vodní rostlina, šípka
střelolistá! Jak došlo u jinak pre-
cizního malíře k tomuto omylu,
pokud obraz opravdu pojme-

noval sám autor? Kdo ví. Tak si
prostě jen představuji pana Ploc-
ka, jak kráčí s některým ze svých
přátel po břehu Labe. V tom za-
hlédne výtvarně nápadné listy
šípky, které vyčnívají z rozsáh-
lého porostu stulíků žlutých nad
hladinu. Stulíky leží na hladině
jako lekníny, nad úroveň mírně
vyčnívají jen žluté květy. „*Co to
je za rostlinu?*“ zeptá se pan Plo-
cek svého doprovodu, který si ší-
patky ani nepovšimne. „*No přece
stulíky.*“

Ano, těch je dodnes na Labi
spousta, jen tu a tam se někde
mezi nimi objeví šípky, jejichž
listy opravdu připomínají šípy
chystající se k výstřelu vzhůru
k nebi. A je to, malíř a poeta Plo-
cek určitě nebude pátrat v atla-
sech rostlin, když přijde domů...
Ale my ano.

Šípatka střelolistá (*Sagittaria
sagittifolia*) je druh jednodělož-
né rostliny z čeledi žabníkovité.
Jedná se o vytrvalou bahenní až
vodní rostlinu, dorůstá výšky
cca 30–100 cm, vyrůstá z krát-
kého silného oddenku, který má
na konci ztlustlé výběžky, hlízy.
Častá je tzv. heterofylie (různo-
listost), listy ponořené vypadají
jinak než listy nad hladinou, vy-
nořené listy jsou dlouze řapíkaté
s výrazně střelovitou čepelí, po-
nořené jsou dlouze čárkovité.

Stulík žlutý (*Nuphar luteum*)
je také vytrvalá a navíc jedlá
vodní rostlina (hydrofyt). Ko-
řen roste do hloubky 50 až 200
cm v bahnitěm dně. Plodem je

Stulík žlutý

tobolka vizuálně podobná ma-
kovici, která dozrává na hladině,
po dozrání klesá ke dnu, kde se
vysemení. Jedlé jsou zejména
kořen a semena. Kořen, bohatý
na škrob, je možné použít jako
zeleninu, rozemletý jako ná-
hražku mouky. Semena sušená
a pražená se jedla už od střední
doby kamenné.

Záměna rostlin mi připo-
mněla jiný, podobný malíř-
sko-botanický rébus u slavné-
ho malíře Františka Kupky. Ve
všech kunsthistorických kni-
hách o Kupkovi narazíte na po-
jednání o obrazu, který vytvořil
Kupka na své cestě od symbolis-
mu k abstrakci, tedy kolem roku
1900, s názvem „*Lekníny*“ (*Po-
čátek života*). Historici uvádějí,
že si zde autor klade filozofické
otázky jako člověk i jako umělec,
na které hledal odpovědi mimo
jiné prostřednictvím teozofie.

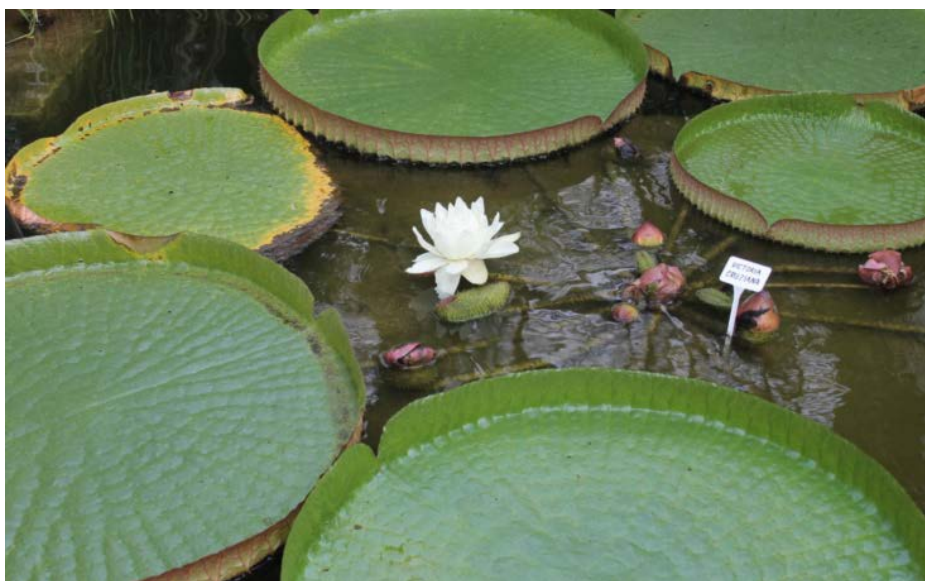

Šípatka střelolistá

Na obrázku však nejsou lekníny (rod *Nymphaea*), ale viktorie královská (*Victoria amazonica*, syn. *V. regia*). Rod *Victoria* sice náleží do čeledi leknínovité, ale leknín to není. Je největší mezi vodními rostlinami. Průměr listů je až 2,5 metru a nosnost do 45 kilogramů a vzbuzuje tak obdiv k možnostem rostlinné říše. Tolik fakta. Já mám ovšem podezření, že záměny jsou ještě hlubší. Kupka, který silně inklinoval k okultním jevům, k mystice, esoterickému učení o boží moudrosti, si mohl zaměnit lekníny (*Nymphaea*) s botanicky nepříbuzným lotosem (*Nelumbo*), se kterým nemají nic společného, avšak vizuálně si podobné jsou. Oni v tom dříve měli trochu zmatek i botanici, natož pak chudáci malíři! Tato záměna (lotosu s leknínem) je u neodborníků častá i dnes. Lotos je totiž jedním z nejznámějších symbolů východní filozofie a kultury. Květina symbolizuje něco, co se

objeví z hlubin, něco, co se objeví náhle. To znamená, že květina symbolizuje nové začátky, novou energii, novou naději, tedy i počátek života (viz název obrazu *Lekníny* v závorce). Tuto vlastnost vynořit se z hlubin nad hladinu mají však všechny vodní rostliny, neboť koření na dně a vyrůstají vzhůru za světlem, nad hladinu.

Viktorie královská

Když už jsme u lotosu, je předmětem zájmu i ze zcela praktických důvodů, nedá se totiž ušpinit tekutými nečistotami, na povrchu okvětních lístků jsou drobné krystalky, které pomáhají stékání tekutých látek z květu. Těto techniky nyní využívají oděvní firmy pro produkci oděvů, které se nedají politím ušpinit.

Na závěr ještě jedna zajímavost o viktorii amazonské (synonymum viktorie královská). Prvním přírodovědcem a Evropanem, který měl to štěstí spatřit viktorii královskou v přírodě, byl český badatel Tadeáš Haenke (* 5. 12. 1761 v Chřibské). Účastnil se průzkumné plavby pro španělského krále Karloše IV. v roce 1789. Po ukončení expedice se usadil v Bolívii a při svých výzkumných cestách bolivijskou Amazonií se v roce 1801 jako první přírodovědec setkal s viktorií, kterou objevil na řece Mamoré (přítoku Amazonky).

Kateřina Vaculová

Stoleté výročí Svatováclavského pramene

V ohradní zdi kostela sv. Václava je naproti hlavního vstupu do kostela instalovaná kašna, která je v historických pramenech jmenovaná jako Svatováclavská studně, případně pramen. Příští rok v květnu oslaví své 100. výročí.

Kašnu zmiňuje Památní kniha obce Staré Boleslavi 1836–1951 na listu č. 663. Uvádí se zde, že dne 22. května 1926 byla dokončována její instalace a následně 30. května 1926 byla kašna odpoledne vysvěcena. Svatováclavská studně byla určena pro potřeby poutníků, vodou byla zásobovaná ze studny umístěné za zdí v děkanské zahradě u domku kostelníka a zřejmě je tak tomu dodnes. Je vyvedena v žule s antikizujícími prvky pilastrů a hlavní obloukovou římsou, doplněna prvky s motivem mušle a bronzovými sochami Krista a anděla. Ve střední části kašny je patrný nápis „JÁ JSEM PRAMEN ŽIVÝ“, který navazuje na Kristův odkaz. Zápis v Památní knize uvá-

dí: „*Pramen u kostela sv. Václava vzniklý vyvěrá pod bronzovou sochou Krista, který ji žehná. Voda stéká do mušle, již drží bronzový anděl, odtud dvěma prameny stéká do ramenného vodojemu a z něho čtyřmi proudy dolů do studánky a do postranních nádržek, z nichž mohou poutníci vodu čerpati. Sochy zhotovil mistr Vosmík a v bronzu je provedla pražská firma Fr. Anýž.*“

Podoba nově instalované kašny byla zaznamenána na pohlednici pravděpodobně z roku 1927 (zdroj na aukro.cz ji datuje mylně rokem 1917). Je patrné, že litinové zábradlí kolem hlavní nádrže, které vidíme na současné podobě kašny, bylo instalováno až následně. Pohlednice zachycuje kašnu v podobě, jak o ni tehdy lidé pečovali – je hojně vyzdobena květinami, symetricky instalovanými, které jsou doplněny o výsadbu stálezelené pnoucí dřeviny, pravděpodobně břečťanu, jež nabízí symboliku stálého trvání, věčnosti. Pohlednice je velmi citlivě kolorovaná a pozorný čtenář

jistě autorovi odpustí, že se zachycený počet pramenů vody zřejmě neshodoval se skutečností (Památní kniha zmiňuje v nižších patrech 4 proudy, čemuž odpovídá i počet dnes patrných trubíc; pohlednice však zachytila 8 proudů vody).

Popřejme Svatováclavskému prameni, ať nadále vlídně vítá poutníky ke kostelu sv. Václava a nadále připomíná Kristův odkaz.

Petra Jančurová

Péče o lesy brandýského panství v době předbělohorské

Staroboleslavské lesy sloužily pro lovecké kratochvíle českých elit již ve středověku. Historické zprávy napovídají, že ve zdejších lesích měl v letech 1338, 1351 a 1363 lovit císař Karel IV. Získat lesy pod svou přímou správu se však českým panovníkům podařilo až později za krále a císaře Ferdinanda I. z rodu Habsburků.

Habsburkové o zdejší lesy usilovali od svého nástupu na český trůn roku 1526. Nečekaná příležitost jim spadla do klína roku 1547 po nepovedeném povstání české šlechty a měst. V tomto sporu byli zapleteni („na špatné straně“) i tehdejší majitelé brandýského panství – Krajířové z Krajku. Po potlačení povstání tak Ferdinand I. mohl snadno zdejší majetky Krajířům zkonfiskovat (zabavit). Z brandýského zámku si Habsburkové udělali své nejoblíbenější české venkovské sídlo a zázemí pro krátké oddechové lovecké vyjíždky i rozsáhlé hony, které bývaly nezbytnou součástí pobytů a jednání důležitých návštěv. Velké lesní plochy nechal kolem přelomu 16. a 17. století Rudolf II. dokonce oplotit na způsob obor.

Lesy v blízkosti labských ramen byly povětšinou lužní a převládaly v nich dub, olše, jilm a habr. Dále od řeky se nalézaly také borovice, což můžeme mj. vyčíst i z historického názvu Bor pro komplex lesů mezi Jizerou a Labem.

Správa brandýského panství čítala několik desítek osob. Lesní personál se v rámci této správy stal nejrobustnějším. Na vrcholu les-

Pohled z lesa přes pole a pastviny ke Staré Boleslavi, 20.–30. léta 20. století.

ní hierarchie čněl forštmistr (lesní správce). Jeho úřad patrně na panství ustavili až Habsburkové. Forštmistr měl k ruce řadu pomocníků (jejich počet se oproti stavu za Krajířů z Krajku násobně rozrostl), většina pozic byla dokonce zavedena až pod habsburskou mocí s cílem správu místních lesů „zprofesionalizovat“. V lesích pak vznikaly pro potřeby přípravy před i odpočinku panstva po honech lovecké zámečky (ještě ve 2. polovině 16. století Hlavenec a Opočno), některé vesnice byly postupně cíleně vysídlovány a nakonec zrušeny (Opočno, Otradovice, Vestec), aby obyvatelstvo neplašilo zvěř (či spíše nepytláčilo) a aby mohla být lesní plocha scelená.

Prvým známým brandýským forštmistrem se stal Matěj Petenič z Čirndorfu, který ve svých rukou držel vrchní pravomoc nad lesy ležícími nejen na panství Brandýs, ale i na sousedním tehdy ještě samostatném toušeňském panství, dále pak panství Přerov a nakonec

Kostomlaty. Z pozdější doby jsou známa další jména. Pramennou základnu poznání života a smrti místních forštmistrů rozšiřuje i jeden výjimečný archeologický nález učiněný týmem spolupracovníků čelákovického archeologa a historika Jaroslava Špačka roku 2011 při archeologickém výzkumu před pokládkou nové dlažby v okolí chrámu sv. Václava ve Staré Boleslavi. Je jím náhrobní kámen forštmistra Filipa Rotcimera z Mühlbachu a Otradovic zemřelého na počátku roku 1595.

Dopad třicetileté války na lesní personál

Třicetiletá válka dolehla těžce i na správu lesů. V prvních deseti či patnácti válečných letech vše pokračovalo zřejmě do značné míry při starém. Zlom můžeme tušit ve 30. letech, konkrétněji kolem let 1631–1632, kolem poloviny 30. let, a pak především během nechvalně známého půlročního pobytu několikatisícíhlavé „švédské“ armády

Pohled od jihu na Starou Boleslav s širými lesy v pozadí, kol. 1950.

při Staré Boleslavi v letech 1639-1640. Následně ve 40. letech se pak již jednalo o setrvalý zmar. Lesní personál (stejně jako další pracovníci panství) se umenšil na úplné minimum. Za vším stály válečné události, průtahy i kvartýry vojsk – podstatný byl jak v jejich důsledku vzešlý nedostatek obyvatelstva v polabském regionu obecně (populace zde v nejkrizovějších letech klesala až k nějakým 20 či dokonce jen 15 % předválečného stavu), tak i v této souvislosti nastalý akutní nedostatek plodin, hospodářských zvířat a v neposlední řadě i peněz v panské kase, kterými by bylo možno panský personál vyplácet.

Brandýský hejtman a vyšší orgány správy toto řešili zástavami nemovitého majetku, výplatami v naturáliích nebo jen písemným stvrzováním dluhů.

Dluhy brandýského panství vůči svému personálu na příkladu forštmistra Jana Lospimera

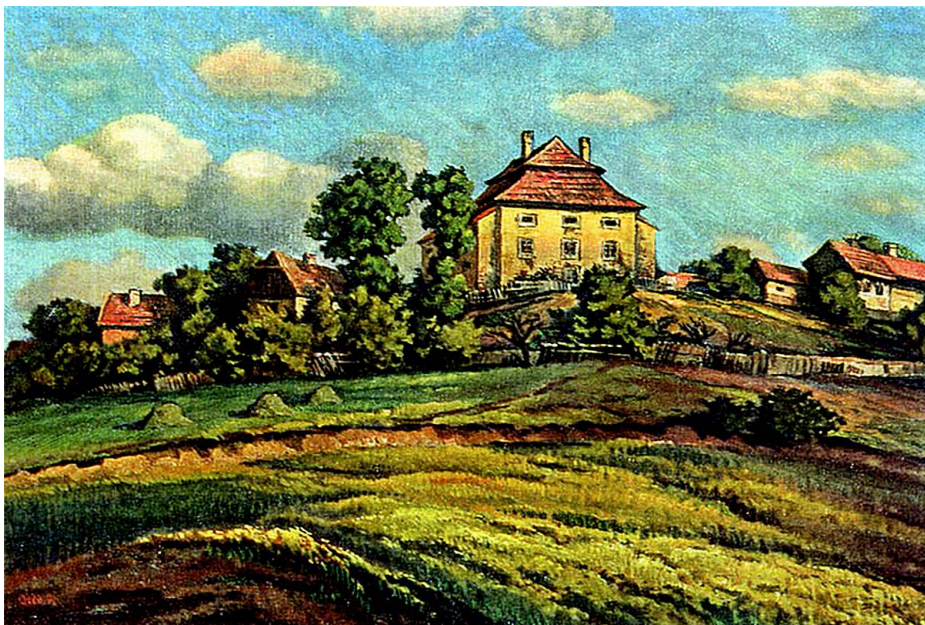
Na ukázkou si uvedme případ brandýského forštmistra Jana Lospimera, jenž byl jedním z tisíců osob, kterým ve 30. a 40. letech 17. století státní správa neby-

la schopna za jejich služby klidně i několik let po sobě řádně platit (vojsko a vojáci měli zkrátka přednost). Jako formu kompenzace se na druhou stranu přímo nabízelo využít nepřeberné množství opuštěných usedlostí a statků.

Lospimer tak získal nejprve roku 1638 mlýn v Kozovazech na sousedním kounickém panství. Toto panství mocenské orgány nechaly krátce před tím zkonfiskovat Trčkům z Lípy, kteří třebaže se tradičně hlásili k protestantské víře,

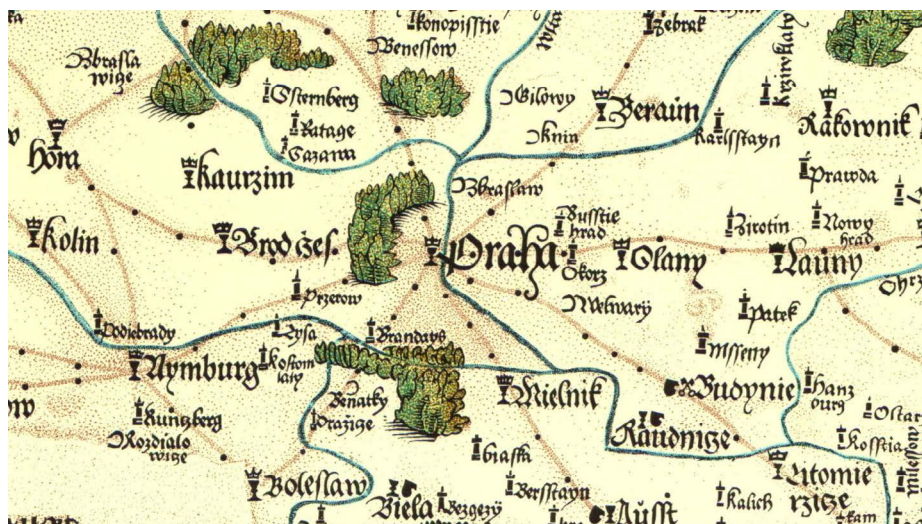
dokázali dostatečnou zdrženlivostí a opatrností během stavovského povstání a po Bílé hoře své majetky zprvu uchránit, ba dokonce zkrátka i výrazně rozšířit. Jejich pád nastal až v souvislosti s neslavným koncem Albrechta z Valdštejna (již při atentátu 25. února 1634 v Chebu byl zavražděn nejen Valdštejn, ale mimo jiné i jeho švagr Adam Erdman Trčka z Lípy). Další kroky panovnického aparátu vůči Trčkům na sebe nenechaly dlouho čekat. Mezi rozsáhlými zabavenými majetky bylo i kounické panství. To se kvůli nedostatku obslužného personálu a asi i za účelem obecných úspor celé ocitlo pod správou sousedního císařského panství brandýského, proto tedy brandýští úředníci mohli kozovazským mlýnem disponovat a vzápětí jej předat Lospimerovi k užívání.

Když Lospimer kozovazský mlýn přebíral, byl tamní majetek definován jako „*dův pustý s mlejncem*“. Lospimerova moc nad kozovazskými majetky skončila o sedm let později roku 1645, kdy byl nucen mlýn postoupit novým maji-

Bývalý lovecký zámček v Hlavenci na malbě Josefa Olexy (1901–1983)

Z historie

Staroboleslavské lesy na výřezu Klaudiánovy mapy Čech (nejstarší mapa našeho území), 1518. SOA v Litoměřicích (kopie z HÚ AV ČR), přístupné online: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/49559 (cit. 10. 11. 2025).

telům celého kounického panství – hrabatům z Bruay. Znovu se tak vrátila do hry otázka odškodnění léta císaři věrně sloužícího forštmistra. Situace byla nyní navíc zhoršena dalším Lospimerovým požadavkem – během oné sedmileté držby totiž na opravy a údržbu kozovazského mlýna Lospimer dle svého udání vynaložil na 300 zlatých. Lospimerem vyčíslené náklady se panští úředníci sice snažili rozporovat s tím, že „mlejn, když se panu forštmistru postupoval, nebyl tak příliš zpustlej“ a „ačkoliv něco na něj vynaložil, také jej v něčem užil“, avšak Lospimer se nevzdával. S poukazem na letitou práci pro císaře a císařská panství vypočítával své zásluhy a četnou práci „zadarmo“. Samotný kozovazský mlýnský areál oceňoval na 1 755 zlatých (k čemuž dále přičítal oněch výše zmíněných 300 zlatých údajně vynaložených na údržbu).

Coby možnou náhradu navrhl počátkem července 1645 úřadům (spíše od nich žádal) převzít a dědičně získat „zbořený a pustý“ někdejší selský dvůr Matěje Macka v Hlavenci. Brandýský hejtman Dejm tomuto řešení příliš nehověl.

Ačkoli totiž byl dvůr aktuálně neobhospodařován a opuštěn a nabízelo by se jej znovu hospodářem osadit, Dejm připomínal, že na živu může být ještě syn Matěje Macka sirotek jménem Matouš, který „léta 1639 v ten nešťastný pád lidu nepřátelského do tohoto Království českého byvše tehdy 12 let stáří mocně od téhož lidu nepřátelského vzat jest, kterýžto, zda-li až posavad na živě tam pod nepřátelem, anebo kde jinde zůstává, věděti se nemůže.“ Hejtman Dejm přesto nařídil hlavenecký statek „prošacovati“ (ocenit), přičemž konečné rozhodnutí, jak s touto nemovitostí naložit, nechal na nadřízeném orgánu, tj. České komoře. Jednalo se o dnešní usedlost čp. 3 nazývanou tehdy také Zemanovským gruntem (dle majitele Jana Zemana, který statek vlastnil ve 2. polovině 16. století). Matěj Macek grunt držel patrně v první polovině 30. let 17. století. Zničen měl však být až po roce 1635, kdy jej do svých rukou získal patrně Petr Honský. Dle šacuňku ze 14. července 1645 ke statku mělo náležet 20 kop záhonů (přibližně něco kolem 33–35 hektarů) „rolí ladem ležících“, dvě louky a vlastní pustý areál usedlosti.

Hejtman Dejm hlavenecký grunt tedy sice prošacovat nechal, ale snad i na popud forštmistra Lospimera, který aktivně hledal náhradu, obrátil svou pozornost do Svěmyslic. Namísto potenciálně sporného hlaveneckého majetku navrhl poskytnout Lospimerovi „jinší grunt sedlský též na panství brandejském ve vsi Svěmyslicích ležící po neb[oztiku] Duchoslavovi Viktorínovi, kterýžto... bez dědicův umřel“. Statek tedy na panství spadl odúmrtním právem. Jeho stav byl stejně jako v předešlém případě tristní, o čemž hovoří sdělení, že „na stavení všechen zbořený jest a roli ladem leží“. Hodnota byla odhadnuta na „sotva“ 600 kop míšeňských grošů (Duchoslav Viktorín měl v době své smrti splacenu jen část a panství dlužil ještě 322 kop míšeňských grošů). Hejtman Dejm sice vzápětí dodává, že Duchoslava neboli Doušu přežila jeho manželka a že fakticky jedna třetina majetku by měla náležet jí či jejím dědicům (zbylé dvě třetiny pak představovaly onu odúmrtí). Vdova po Doušovi se po smrti manžela znovu provdala za Jiříka Veselého. V době Dejmova návrhu již vdova po Doušovi, ani její nový manžel Jiří Veselý nežili. Spolu vlastní děti neměli, a tak jediný, kdo by se mohl pokusit vznést případné dědické nároky na onu předmětnou třetinu svěmyslického gruntu, by byly Duchoslavovy děti z jeho předešlého manželství, „jimž ona macechou byla“. Hejtman Dejm měl o osudu těchto dětí opět jen neurčité informace: „dva pod nepřitelem zůstávají a o dvouch, kde se nyní zdržují, od několika let se neví.“ Hejtman uzavírá, že pokud by se v budoucnu měla otázka dědictví otevřít, mohlo by panství odškodnit potenciální dědice „na jinších gruntech“.

Svémyslický grunt po Duchoslavu Viktorínovi, který se nacházel v prostoru dnešního areálu čp. 8 a nazýval se Sejkusovským (dle majitele Jana Sejkuse držícího grunt ve 2. polovině 16. století), ležel ladem již delší dobu. Ze stručného nacenění seznáváme, že k němu původně náleželo 30 kop záhonů polí (tedy ještě o třetinu více než u hlaveneckého statku), „kteréžto od mnoha let pusté a neosetě zůstávají“. Obytné a hospodářské prostory dvora se nacházely v tristním stavu. Píše se, že je „grunt zbořený“ a že „[zůstaly] toliko zdi“.

Samotný forštmistr Lospimer by s převzetím pustého svémyslického statku souhlasil. Jen by k danému navrhoval přidat ještě „skrovný dům na Široké ulici v Novém Městě pražském ležící po Anně Šnajderové, zlatnici, zůstaly a ve 410 kop míšeňských grošů prořacovaný [tj. oceněný]“. Hodnota novoměstského domu a svémyslického selského dvora činící dohromady 1 178 zlatých a 20 krejcarů by ovšem celý dluh za kozovazské majetky nepokryla. Lospimer navrhoval, aby mu zbylých 846 zlatých a 40 krejcarů dluhu bylo umořeno „buď obilím nebo penězi“. Sám si však velice dobře uvědomoval složitou dobovou situaci prázdných sýpek i pokladen, neboť hned v následující větě píše: „Porozumívající pak tomu, že těmito obtížnými a nebezpečnými válečnými časy v důchodech panství J[eho] M[ilosti] C[ísařské] jak obilí, tak i peněz dosti na mále se nachází, z té příčiny V[ášich] M[ilostí] vždy ještě pokorně žádám a prosím, že ohlédnouce se milostivě na mě hned od mladosti až do této chvíle JMC a vysoce slavnému domu rakouskému, poddaně, věrně a poslušně prokazované služ-

by, mně člověku již věkem sešlému tu milost prokázati, a pokudž by mi takový rest 876 zlatých 40 krejcarů doplacen býti nemohl, tehdy nadjmenovaný dvorec ve vsi Svémyslicích od všelijakých robot, ourokův a contributi nyní i na potomní časy jménem a na místě JMC osvoboditi, a tak osvobozený tu kdež náleží mně, manželce mé, též dědicům a budoucím mým vložití a zapsati poručiti ráčíte.“

Vrchní hejtman všech císařských panství Jozue Kořenský z Terešova předání svémyslického statku forštmistru Lospimerovi posvětil. Z jeho slov vysvítá potvrzení žalostné situace, ve které se císařská panství (polozená většinou v úrodné polabské krajině) obecně nacházela. Dodává totiž, že „... takových sedlských dvorů na panství JMC lepších než tento mnoho pustých jest, a čím dále na stavení k většímu spuštění přicházejí“. Dozvídáme se dále, že ves Svémyslice byla v této době (asi celá) „pustá“, v kontextu čehož Kořenský vyjadřuje naději, že „když pan forštmistr ten dvůr míti bude, snad se jiní podle něho taky osazovati budou.“ Vrchní hejtman však byl rozhodně proti jakémukoli osvobození daného gruntu od platů a odvodů (výslovně sděluje: „...co já vrchním hejtmanem jsem, až posavad takový osvobození na žádném panství JMC žádnému se nestalo.“

Co se týče novoměstského domu po zlatnici Anně Šnajderové (kdysi patřil zlatníkovi Petru Brandenburgerovi), záležitost dostal k řešení novoměstský rychtář Václav Augustin Kavka, projednávali ji konšelé a padaly i jiné návrhy (např. poskytnout dům po jistém zabitém rytmistrovi, do úvah se promítali též požadavky někte-

Náhrobník forštmistra Filipa Rotcimera († 1595) odkrytý roku 2011 ve Staré Boleslavi (foto Jaroslav Špaček).

rých na rozšíření obecního domu U Černé růže). Tato část spisu by si zasloužila podrobnější vhléd a další studium.

Závěrem

Spis vzniklý v souvislosti Lospimerových snah o získání náhrady pro sebe a své dědice za dlouholetou forštmistrovskou službu pro brandýské panství nám poskytuje další drobný podklad pro poznání jak správy brandýského panství, tak stavu zdejších vesnic, jejich vybraných gruntů a náznakem i osudů konkrétních obyvatel v závěrečné fázi třicetileté války.

Znovu se potvrzuje, že zkáza brandýského Polabí byla ve 40. letech 17. století enormní. Současně nacházíme potvrzení důležitosti

Z historie

pražských měst coby nejbližšího a nejhojněji využívaného útočiště. Dnes již můžeme odkázat na množství jednotlivých dokladů, ze kterých je zřejmé, že Praha sloužila za třicetileté války obyvatelům Brandýsa a okolí jako relativně bezpečný „přístav“ pro jejich majetky i životy – jmenujme jen namátkou útěk prakticky celé zbylé brandýské židovské komunity do Prahy roku 1639 nebo četné nárazky na Prahu v radním manuálu psaném čelákovickým primasem Pavlem Ježdíkem, který též v Praze v době nejhoršího řádění vojska nechal preventivně uschovat čelákovické městské knihy).

Prameny a literatura:

- Národní archiv, Stará manipule, i. č. 276, sign. B 94/207, Vyrovnání dluhu brandýského panství vůči forštmistru Lospimerovi (1645).
- Jiří ŽALMAN, Z historie brandýské myslivosti, Studie a zprávy 1977-1978, s. 66-70.
- Jaroslav ŠPAČEK, Náhrobní kámen Filipa Rotcimera ve Staré Boleslavi, Studie a zprávy 2, 2012, s. 121-124.
- Jan LOCH, Z heraldiky lesních a hospodářských úředníků panství Brandýs nad Labem na přelomu 16. a 17. století, Studie a zprávy 2, 2012, s. 125-127.

- Martin HŮRKA, Kozovazy. Lidé a domy od nejstarších dob do poloviny 19. století, Vyšehořovice 2021, s. 9n.
- Justin Václav PRÁŠEK, Brandeys nad Labem. Město, panství i okres, Brandýs nad Labem 1913, s. 113n a 538.
- L. B. PETRUSOVÁ – D. POLAKOVIČ – A. PUTÍK, Židovský hřbitov v Brandýse nad Labem, Praha 2018, zejm. 16-18.
- Marek ĐURČANSKÝ – Roman KOLEK (eds.), Radní manuál Pavla Ježdíka 1639-1654 (Fontes musaei civitatis Celakovicensis 4), Čelákovice 2016.

Martin Hůrka

Stalo se kolem roku 1925

První republika je považována za jedno z nejúspěšnějších období ve stosedmileté historii republiky. První kroky s fungováním nového státu měla již zažité stejně jako počáteční entuziasmus a nadšení. Jaký byl život v brandýské části města, se dozvíte v tomto článku, kdy jsem pomocí kronik a historických publikací zabrouzдал do doby zhruba před sto lety. Myslím, že to je více než zajímavé čtení a najdou se tam jistě paralely se současnou dobou, i když je dělí sto let.

Brandýs i Stará Boleslav byly ve třetí dekádě dvacátého století dvěma samostatnými městy oddělenými tokem řeky Labe. Územně byl Brandýs začleněn do politického i soudního okresu Brandýs n. L. a měl kolem 6 000 obyvatel. Starostou města byl Hugo Bergmann. Zastupitelstvo mělo 36 členů, radu

města tvořilo 12 zastupitelů. Největšími zaměstnavateli byla továrna Melichar-Umrath na výrobu zemědělských secí strojů, kovoobráběcí továrna Pleva a Brandýská cikorka. Dále zde byly dva pivovary, Zámecký a Společenský, a Schubertův mlýn pod zámkem. V Brandýse byly tři

hotely (Adria, Černý kůň, Koruna), 14 hostinců a 3 restaurace (U města Prahy, Průchodská a U Branžovských). Posádkový charakter dodávala městu dvojice kasárna s velitelstvím na Královické ulici, kde byla dislokována část 51. střeleckého pluku.

Stará pošta

Z historie

Brandýské náměstí, 1928

Sociální služby poskytovala Okresní nemocenská pojišťovna, Okresní péče o mládež, Seyvalterova útulna slepých dívek. Městská škola byla založena roku 1905 a byla to ta, která nedávno oslavila sto dvacet let své existence. Brandýské gymnázium mělo za sebou v roce 1925 již dvanáct let své činnosti, ale stále nemělo svou stálou budovu, a tak se učilo, kde se dalo. O slovo se hlásila i hospodářská škola mající na starosti vzdělání budoucích zemědělců. Kino se promítalo v hostinci U Labutě, kde město mělo pronajatý sál a chodilo se tam tehdy ze Stříbrné ulice (dnes Jilemnického), později zde byl internát zemědělské školy, dnes ubytovací zařízení pro ukrajinské ženy. Ke kulturním projekcím sloužila sokolovna, kde se cvičilo, tancovalo a odehrál se nejeden koncert. Ze sportů se hrál fotbal, hokej a tenis. O pohyb se starala největší tělovýchovná jednota Sokol. Emilu Zátopkovi a jeho budoucí ženě Daně bylo šest let a začali chodit do školy.

Rok 1924

Počátkem listopadu roku 1924 došlo ke konfliktu, který byl vyvolán požárem místní továrny na cikorku. Za rozepří stál na předvoleb-

ním shromáždění strany lidové její poměrně známý představitel páter Alois Tylínek. Kritizoval stav vodovodu při požáru, vodovod prý nebyl schopen dodat dostatek vody. Tylínek uvedl, že tento stav je zaviněn tím, že starosta Bergmann se věnuje poslanecké činnosti, je starostou a ještě poštmistrem. To má za následek, že pak nemá čas věnovat se potřebným záležitostem. Starosta se ohradil, načež vznikla velká vřava. Velká část lidovců po incidentu ze

sálu odešla a ostatní strany debatovaly o nadcházejících obecních volbách.

Poslední únorový den 29. 2. 1924 (rok 1924 byl přestupný) oslavil své 60. narozeniny Josef Svato-pluk Machar. Prozaik a básník, satirik, úředník, publicista a politik. Mládí prožil v Brandýse a ve svých dílech dobu mládí i město připomíná. Od roku 1998 nese brandýské gymnázium jeho jméno. Současně se však v tomto roce významně zhoršily jeho vztahy s Masarykem, takže Machar ustupuje z politické scény.

Dne 14. 5. 1924 se v Praze narodil Eduard Petiška, později jeden z největších literátů a spisovatelů v historii města, k němuž ho váže velké pouto. O měsíc později zakončil svá studia astronomie Antonín Bečvář, jemuž bude patřit nebe a klavír v dalších desetiletích.

Týden před volbami přijel do Brandýsa nad Labem senátor a předseda národních socialistů

Před Korunou, 1921

Východní fronta náměstí, 20. léta 20. stol.

Václav Klofáč, se kterým se statosta Bergmann dobře znal. V sále hotelu Koruna přednášel na téma „*O nacionalismu, socialismu a náboženství*“. Volby do obecního zastupitelstva se konaly dne 9. listopadu 1924. Československá strana socialistická, jejímž hlavním zástupcem byl v Brandýse nad Labem Bergmann, získala nejvyšší počet hlasů. Silnou pozici ve městě měla i komunistická strana, která skončila na druhém místě. Výsledky voleb byly následující:

1. strana československých socialistů: 635 hlasů
2. strana komunistická: 559 hlasů
3. strana národně demokratická: 402 hlasů
4. strana sociálně demokratická: 331 hlasů
5. strana lidová: 329 hlasů
6. strana nepolitická: 277 hlasů

Nově zvolené obecní zastupitelstvo nesetřvalo ve svém úřadování dlouho. Radniční koalice, kterou tvořili zástupci komunistů, sociálních demokratů a československých socialistů, se dostala do sporu se zástupci občanských stran, mezi něž patřili národní demokraté, zástupci strany živnostenské, lidové a nepolitické. Hlavním předmětem sporu

byla půjčka Okresní hospodářské záložny na stavbu nové budovy gymnázia, kterou občanská koalice zamítla. Zástupci občanských stran prohlásili, že svou účast v komisích považují za zbytečnou, jelikož by jejich zástupci byli vždy v menšině. Odmítali se také účastnit schůzí a nechtěli ani kandidovat ve volbách do komisí.

Rok 1924 byl prvním rokem stavby brandýské pošty. Hned po svém příjezdu do Brandýsa a převzetí úřadu poštmistra požadoval Berg-

mann zlepšení podmínek na poštovním úřadu. Po nástupu do funkce starosty v listopadu roku 1920 se zasadil o to, aby byl poštovnímu úřadu věnován pozemek ke stavbě zcela nové budovy na nároží ulic Komenického a Riegrova, v blízkosti hotelu „Koruna“. Bylo rozhodnuto, že stavba proběhne ve dvou etapách – nejprve samotný poštovní úřad, poté budova pro finanční úřady. Projektantem stavby se stal karlínský stavitel Eduard Hnilička. Stavební práce byly zahájeny počátkem června roku 1924, budova byla po problémech s podnikatelem Janem Soukupem, jemuž byla stavba zadána, dokončena roku 1926. Během svého dlouholetého působení ve funkci poštmistra věnoval starosta Bergmann své původní profesi značnou pozornost. Usiloval o zlepšování poštovních služeb. Místo donášky poslem došlo na zavedení jízdy vozidly k příjemci a dovozu ranní pošty do Staré Boleslavi. Bylo přikročeno ke zvýšení počtu autobusových poštovních spojů do Prahy ze 4 spojů na 17, zavedena byla sezónní lodní doprava osob do Mělníka a Štětí.

Stavba gymnázia

Karneval v sokolovně, 1928

Dne 31. srpna 1924 byla zahájena místní okresní výstava, která se konala v prostorách jízdárny a trvala téměř měsíc. Přípravy začaly o několik měsíců dříve. Výstava se týkala především hospodářské a kulturní oblasti a stala se velkou událostí roku. Do města se sjelo mnoho významných činitelů republiky. Zahájení se účastnil ministr Dr. Emil Franke, poslanec Jan Kamelský, senátor Karel Dědic, zástupci mnoha ministerstev a dalších institucí. Příspěvek pronesl i starosta města Hugo Bergmann. Výstava prezentovala výsledky hospodářství brandýského okresu, byla uspořádána přehlídka plemenných koní, skotu a dalších hospodářských zvířat. Dále byly prezentovány výsledky zemědělců, práce učňů, tovaryšů a mistrů řemesel. Proběhla četná kulturní vystoupení, výstava místních výtvarníků profesionálů a amatérů. Své setkání uspořádalo mnoho spolků a zástupců politických stran. Výstava byla hojně navštívena, došlo i k setkání různých profesí, příkladem je sraz poštovních úředníků dne 14. září 1924, kteří přijeli zvláštním vlakem. Výstava byla slavnostně zakončena dne 21. září 1924.

Projednávala byla též rentabilita provozu železnice z Brandýsa do Neratovic, kde bylo město akcionářem. Bylo shledáno, že tato dráha je silně prodělečná a město muselo odepsat vzniklou ztrátu. Současně byl restrukturalizován městský dluh, který činil 3 500 000 korun u hospodářské záložny. Byla stanovena nová doba splácení dluhu během deseti let. Rozpočet města byl v roce 1925 opět schodkový s deficitem 2 milionů Kč.

Den před Vánoci roku 1924 zemřel jeden z nevýznamnějších historiků města Justin Václav Prášek.

Rok 1925

Spory mezi občanskou koalicí a radniční koalicí vyústily nejprve v demisi 15 členů občanské koalice dne 25. února 1925. Místo nich byli povoláni náhradníci, ti však během dvou měsíců ve funkci také podali demisi. Radniční koalice ještě stačila schválit subvenci československého státu na stavbu budovy gymnázia a několik dalších bodů. Ovšem nejen spory s občanskými stranami, ale i spory ve vlastní koalici představovaly problém pro vedení obce.

V radniční koalici se přeli zejména starosta Hugo Bergmann a vedoucí představitel brandýských komunistů Antonín Pařízek. Radniční koalice podala demisi dne 27. srpna 1925 – jako hlavní důvod uvedla neustálé útoky občanských stran a zamítavé vyřízení půjčky Okresní hospodářské záložny na stavbu nové budovy gymnázia. Následně svůj postoj vyjádřila na veřejné schůzi občanů dne 28. srpna. Za této situace byl do nových voleb ustanoven správcem obce vládní komisař, notář Dr. Jan Šimek.

Nové volby do obecního zastupitelstva byly vypsány na 25. října 1925. Předvolební kritika zazněla i k oběma poválečným starostům, Antonínu Pařízkovi a Hugu Bergmannovi. 9. října vylepil Spolek majitelů domů plakáty, které obviňovaly starosty z toho, že chtěli být populárními a líbit se všem stranám.

V obecních volbách roku 1925 získaly jednotlivé politické strany následující počet mandátů:

1. strana československých socialistů: 9 mandátů
2. strana komunistická: 7 mandátů
3. strana občanská všestavovská: 7 mandátů
4. strana sociálně demokratická: 5 mandátů
5. strana lidová: 5 mandátů
6. strana živnostensko-obchodnická středostavovská: 3 mandáty

Parlamentní volby se konaly vzápětí po obecních, dne 15. listopadu 1925, a v obci skončily s výsledkem:

1. strana československých socialistů (neuvečeno, přes 1 000 hlasů)
2. strana komunistická (III. internacionála): 523 hlasů
3. strana národně demokratická: 413 hlasů

4. strana sociálně demokratická: 400 hlasů
5. strana lidová: 324 hlasů
6. živnostenská strana: 316 hlasů
7. republikáni (agrárníci): 184 hlasů
8. ostatní strany: 131 hlasů

Výsledky voleb z roku 1925 ukazují další nárůst oblíbenosti komunistické strany – v Brandýse získala ve volbách do obecního zastupitelstva 7 mandátů a skončila druhá, v parlamentních volbách se v obci umístila taktéž na druhém místě.

Ze zprávy imunitního výboru Národního shromáždění je patrné, že Bergmann se potýkal jako starosta města i s několika žádostmi, aby byl vydán k trestnímu stíhání. Jedna z nich byla řešena mezi lety 1926–1927 a týká se údajného maření veřejné schůze ve Staré Boleslavi v srpnu roku 1926. Zpráva imunitního výboru uvádí: „Poslanci Hugo Bergmannovi klade se za vinu, že dne 22. srpna 1926 mluvil ve Staré Boleslavi na veřejné schůzi přes protest posluchačů a napomínání předsedovo a že rušil a zmařil shromáždění zákonně svolané. Dále klade se mu za vinu, že po skončení zmíněné schůze chtěl konati veřejnou schůzi lidu, aniž to úřadům předem oznámil. Ze spisu, imunitnímu výboru předloženého, nelze tento postup poslance Bergmanna zjistiti. Dle sdělení pak některých účastníků zmíněné schůze posl. Bergmann schůzi tuto nezmařil a žádal za pokračování ve schůzi přerušené. Vzhledem k tomu usnesl se imunitní výbor navrhnouti poslanecké sněmovně, aby poslanec Hugo Bergmann trestnímu stíhání vydán nebyl.“

Důležitou otázkou byla stavba nové budovy státního reálného gymnázia, které fungovalo v nevy-

hovujících podmínkách a hrozilo, že město o tento prestižní ústav přijde. Stavba gymnázia byla zadána městskou radou v roce 1925, zakázku získal stavitel Rudolf Herynk z Prahy-Vysočan. Financování stavby se ještě v témže roce dostalo do potíží, jelikož hospodářská záložna odmítala úvěr na financování a žádala za půjčku ručitele. Stav obecních financí nedával záruku za řádné splácení půjčky. Stavbu nové budovy reálného gymnázia se podařilo uskutečnit v letech 1925–1927 nákladem 6 milionů korun, z toho 50 % bylo zajištěno státní subvencí a částkou cca 1 milion Kč přispěl na stavbu okresní úřad. Budova zůstala v majetku státu, aby město nemuselo nést náklady na údržbu. Je velmi zajímavé sledovat vývoj této stavby, která měla být postavena podle původního záměru již v období monarchie, kdy stál u zrodu záměru arcivévoda Karel, stavbu však oddálila válka. Již tehdy se stát zavázal, že uhradí polovinu nákladů, a tento závazek převzal následně i československý stát. O stavbu gymnázia měla v rámci brandýského okresu zájem i jiná města a nabízela dokonce plné uhrazení stavby. Přesto se podařilo Hugovi Bergmannovi a jeho spolupracovníkům tuto tehdy prestižní stavbu pro Brandýs nad Labem uhájit.

V roce 1925 vznikl konflikt v brandýské cikorce, kde došlo ke mzdovému sporu mezi vedením továrny a dělníky, který se projevil jako spor politický polemikami mezi komunisty a socialisty v denním tisku. Továrna byla dlouhodobě ztrátová, měla špatné vybavení a práce v ní byla velmi těžká.

Na březích Labe i v jiných koutech města bylo možné vidat tehdy

dvacetiletého malíře Viléma Plocka, jak dovedně zachycuje barvami krásy polabského městečka.

Kulturní zajímavostí roku 1925 v Československu se stalo umístování vánočních stromků na náměstích. V Brandýse byl první vánoční strom v historii postaven dne 20. prosince roku 1925. Instalace a ozdobení stromu se ujala Okresní péče o mládež. Strom byl ozdoben žárovkami a zavěšena na něj byla i státní vlajka ČSR.

Brandýský fotbal v tomto období procházel velkou krizí, spojenou s užíváním hřiště U Nádraží (dnes kardiologie a výroba automobilové parfumerie). Plochu hřiště město prodalo, a tak se opět řešilo kde hrát a trénovat. Když už se zdálo, že se brandýská fotbalová loď musí potopit a hráči se rozejdou do okolních klubů, stal se zázrak. Klub dostal povolení hrát na vojenském cvičišti U Jízárny. Stalo se tak rozhodnutím nového velitele 51. dělostřeleckého pluku Ferdinanda Hanische, velkého příznivce sportu. Tím, že fotbalu umožnil návrat na cvičiště, zachránil brandýský fotbal před rozpuštěním.

Po otevření letního cvičiště na Skalkách v roce 1925 prudce vzrostla obliba atletiky. V roce 1927 tam byly dokončeny 2 kurty a studenti hráli, jak se tehdy říkalo, lawn-tenis. Dohromady se dala parta bruslařů, kteří začali projevovat zájem o nový zimní sport zpopularizovaný díky konání ME ve Vysokých Tatrách v roce 1925. Jejich zimní radovánky našly útočiště na zamrzlých zatopených loukách kolem Houštky, které tehdy vytvářelo ještě neregulované Labe.

Petr Čeněk

Když jsem k poště mašíroval

Škola u pošty byla založena před 120 lety. Prošla si určitým vývojem, měnila názvy, ale pro nás Brandýšťáky vždy byla institucí, kde jsme se učili číst, psát, počítat a mnoho dalších základů života, bez kterých bychom si na naši životní pouti asi jen tak neporadili. Do této školy jsem chodil i já v letech 1973–1981. Tady jsou mé vzpomínky z dob, kdy u nás vládl socialismus a dominantní ozdobou radnice byly srp a kladivo.

Na svůj první školní den si vzpomínám hodně matně. Na zádech jsem měl červenou tašku do školy, tesílky, tričko s límečkem a sandály. Ten první zářijový den roku 1973 byl krásný letní den a já se hrdě nesl jako první vnuk rodiny Pitlů a Čeňků Jaselskou ulicí do první třídy. Šel jsem s mámou Riegrovou ulicí a s přibližující se vzdáleností od školy ve mě byla stále menší a menší dušička. U budovy pošty už byla tak malá, že jsem stále zpomaloval. Když jsem došel na roh ulic Pionýrů a Riegrovy, tak jsem uviděl obrovské množství žáků a slyšel velký hluk, takže jsem musel mámu chytit za ruku, protože jsem se nějak bál, byl tam cirkus, na který jsem nebyl zvyklý. Posléze jsem se podle seznamu dostal do 1. A, kde byla paní učitelka Jarmila Špetíková (samozřejmě, že všechny učitelé se oslovovali soudruhu, ale to nebudu používat). Společně s rodiči jsme se dostali do učebny číslo 10, v přízemí vpravo, tuším, že vedle byla zubárna, síň tradic a na druhé straně učebna chemie s kabinetem paní učitelky Benešové, ale to jsem tehdy ještě nevěděl.

První třída, první slova, první čtení a povídání

První měsíc ve škole byl takový pozvolný, abychom si zvykli a byli

v klidu. Vzpomínám, že jsme měli ještě sklapovací lavice, spojené trubkou v jedné řadě, kde bylo asi pět lavic, a ještě tam byla jamka pro inkoust na psaní inkoustovým perem. I voda byla tak nějak provizorní, jedno umyvadlo vzadu, voda tekla z barelu nad umyvadlem. Kvalitnější vodoinstalace se zaváděla až během naší první a druhé třídy. A také tehdejší WC by dnes hygiena asi neschválila. Prostě socialistická škola počátku sedmdesátých let.

Třídní učitelka učila většinu předmětů a byla poměrně rázná, manželka vojáka pocházející z Ostravy. Ale asi jsme to potřebovali. Postupně jsme se učili písmenka, dávali je dohromady, četli jednoduchá slova ze slabikáře a počítali ty nejjednodušší příklady. Byli jsme dokonce experimentální množinovou třídou, ale moc jsem nechápal, v čem je kouzlo teorie množin, protože $1 + 1$ bylo, je a bude stále 2. Obdivuji trpělivost, s jakou nás to třídní učila, i když někdy to byl boj pro obě strany. V pololetí jsem měl jednu velkou jedničku jako ostatně většina z nás. Měli jsme jen pár základních

předmětů a maximálně čtyři hodiny a pak chodili na oběd a do družiny. Na oběd se chodilo do školní jídelny do suterénních prostor, kde byla později mexická restaurace a dnes je tam družina. Pomůcky jsme měli jednoduché, psali jsme asi plnicím perem a často jsme měli od inkoustu pěkně zamazané ruce. Pro výtvarné práce jsme měli tužku, pastely a vodovky. A také v tašce nechyběl penál, svačina, sešity a učebnice. A pokud byl tělocvik, tak jsem měl tašku s vhodnou obuví a oblečením. Většinou to byly červené trenky a bílý nátlčník. Ještě bych rád připomněl, že k účelům sportu měla škola k dispozici pouze tělocvičnu velikosti třídy, sokolák a Panskou zahradu.

Druhá a třetí třída

Nesla se ve stejném rytmu a módu jako první třída. Hodin i předmětů postupně přibývalo, časem přibyla i odpolední vyučování nejdříve v úterý a pak i ve čtvrtek. Bohužel měla naše třídní zdravotní komplikace, a tak se u nás střídali starší učitelky, nejvíce vzpomínám na jména Vlčková a Hrbolková. Už

Vzpomínky pamětníků

v té době jsem hrál basket, a tak jsem měl nejraději tělocvik, ani mi nevadilo, že je tělocvična tak malá. Často jsme hráli vybíjenou a fotbálek. Neměl jsem rád počty, ani výtvarné a hudební hodiny nepatřily k těm nejoblíbenějším. Naopak jsem rád četl, miloval jsem mapy a zeměpis i historii. S prvoukou to bylo tak padesát na padesát. Velkým hororem se pro nás staly zubní a zdravotní prohlídky v nedalekém dětském středisku. Obzvláště očkování proti tubere před celou třídou ve škole bylo opravdu nenáviděné. Ke konci roku jsme jezdili nebo chodili na výlety, asi někde na zámek, ale kam přesně, to nevím, to si moje hlava již nepamatuje. Naopak mi v ní zůstal slib jiskřiček (budoucí pionýři) v mládežnickém domě na Ostrůvku, kde jsme pro rodiče měli připravené představení „Kuřátko v obilí“ od Františka Hrubína. Já hrál ječmen.

Čtvrtá třída

Ve čtvrté třídě jsme zaznamenali několik podstatných změn. Naší novou třídní byla Eva Hájková, za což jsme byli celkem rádi. Bylo to stabilní řešení, protože neustálé suplování nebylo optimální. Navíc Hájková byla prima učitelka, což jsme před odchodem na druhý stupeň potřebovali. Mezi rozvrh hodin se nám dostala ruština, na tu jsme měli specialistku Hermanovou. Chvilí trvalo, než jsem se s azbukou seznámil. Problémy mi dělalo napojení ruských písmen a než jsem to pochopil, tak jsem z ruských diktátů inkasoval několik nepěkných známek. Záhy jsem na to však přišel a ruský jazyk mi přestal dělat problém nejen na základní škole, ale i při dalším studiu. V lavici jsem seděl s Vlastou Gottliebem, občas s Pavlem Brychtou, ale v celku jsme měli dobrý kolektiv 21 žáků, protože nás během povinné školní docházky pět žáků opustilo (nemoc,

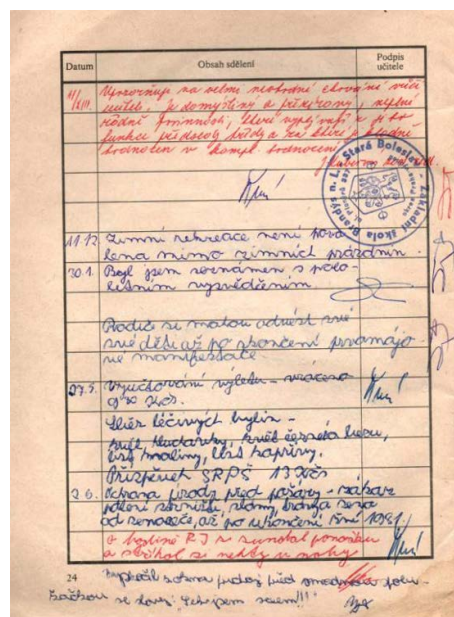
špatný prospěch atd.) Ohodnotil bych to tak, že se z nás během čtyř let stali kamarádi a přestali být analfabeti. K mým dalším spolužákům patřili Roman Komárek, Milan Čurda, Marek Koš, Zbyněk Bozděch, Jaroslav Fiedler, Zdena Krejzová, Martiny Březinová a Huláková, Hany Černá a Kotková. Ředitelem byl tehdy Boháč a zástupcem Jírovec, obecně zvaný Kaštan.

Druhý stupeň s Uzlovou

V nejnižším ročníku druhého stupně, páté třídě ve školním roce 1977/1978 se naše třída rozrostla o pět žáků z Brázdimi a Polerad, takže nás bylo 26. V tomto počtu jsme to dotáhli až do osmičky. Kmenovou třídou byla místnost č. 25 v prvním patře na dlouhé chodbě. Naší třídní se stala češtinářka Věra Uzlová. Tu jsme si poměrně oblíbili a vycházeli jsme s ní velmi dobře, i já předseda třídy. Už jsme nebyli jen ve své třídě, ale přemísťovali jsme se do jednotlivých specializovaných učeben nebo chodili za učiteli do jejich hájemství, takže v podstatě jsme se každou hodinu učili jinde. Muse-li jsme také nosit třídní knihu, což přinášelo řadu problémů. A seznam ve třídě podle jmen byl: Bečvář, Borl, Bozděch, Brychla, Březinová, Cifřincová, Čeněk, Černá, Čurda... Rozšířil se i počet hodin i předmětů, každý den jsme měli minimálně šest hodin (do 13.25) k tomu byly v úterý a ve čtvrtek odpoledky. Měli jsme také velmi dobré učitelé. Kromě Věry Uzlové rád vzpomínám na ruštinářku a dějepisářku Zverkovou, fyzikáře Bártu, matikářky Kosinovou a Myslivcovou, výtvarnici a umělkyni Honkovou, učitelku přírodopisu Štrobachovou, chemikářku Benešovou, zeměpisářku a tělocvikářku Kreuterovou, nezapomenutelného hudebníka Kopejska a hlavně na tělocvikáře Vltavského a Kaluhu.

Nejdříve jsme měli Kreuterovou na zeměpis, později Vltavského, který udělal ze zeměpisu nejhůře známkováný předmět. Ale byl charakter, protože na konci dal každému o stupeň lepší známku, než mu vycházela. Takže jsem měl za jedna. Naopak ne úplně dobré vzpomínky se váží k dalšímu tělocvikáři Emrovi. V páté třídě mi dal dvojku z tělocviku na pololetním vysvědčení, protože jsem neuměl výmyk. Dvojku z matiky jsem zkoušel, ale z tělocviku, to byla ostuda a potupa, naštěstí byla první a poslední.... Nikdy nezapomenu, jak ke konci školního roku nádherně voněly lípy v ulici před školou a když paní učitelky otevřely okna, byla to nádhra. Tehdy jsem měl školu opravdu rád, obzvláště když se blížily prázdniny.

Náš pravidelný školní kolorit narušily dvě mimořádné události z šesté a sedmé třídy. Tou první byl příchod nečekaně silné zimy na Silvestra 1978, kdy se za několik hodin teplota snížila téměř o třicet stupňů, z plus deseti na minus 20. Zamrzlo uhlí a nastala energetická krize. Silná vrstva ledu byla i na Labi, což bylo hustý. Z NDR nám přijel na pomoc ledoborec Anhalt, ale i ten zamrzl. My žáci 6. A jsme však měli

Vzpomínky pamětníků

radost. Byly vyhlášeny celorepublikové uhelné prázdniny trvající více než měsíc do doby, než mrazy polevily. Chodili jsme do školy jenom pro úkoly, tak 1× za čtrnáct dní. Celé dny jsme trávili na zamrzlém Hrušováku, kde jsme bruslili od rána až do večera, hráli hokej, honičku a krasobruslili s děvčaty, která se nám pomalu začala líbit. Byla to neskutečná zima, asi nejsilnější v Polabí, co jsem zažil, ale vůbec jsem se za ni nezlobil.

O rok později, tedy ve školním roce 1979/1980 jsme si prodloužili vánoční prázdniny o týden, protože jsme hned po Novém roce v prvním lednovém týdnu odjeli na lyžařský výcvik. Do Krkonoš směřoval plný autobus, tedy cca 45 žáků 7. A a 7. B v čele s učitelským triem Kaluha, Vltavský, Kreuterová. Byl to skvělý týden plný zážitků nejen těch lyžařských. Bydleli, jedli a lyžovali jsme na chatě BSS ve Vítkovicích. Lyžovali na přilehlém svahu, ale na sjezdovky do Vítkovic a Benecka jsme se moc nedostali. Zažili jsme i zlomenou nohu a mnoho dalšího a vrátili jsme se jako skvělá parta, ten týden nás hodně stmelil.

Tečku za sedmou třídou udělala účast chlapců i děvčat na pražské spartakiádě. Naším velitelem byl Ondřej Vltavský. Moc jsme se na Strahov dostat chtěli a hodně jsme v průběhu roku nacvičovali, a nakonec to vyšlo, i když nám před zkušební komisí upadla jedna hůlka. Cvičili jsme

v bílých tričkách a červených trenýrkách. S modrou hůlkou na hrušku Jiřího Maláska. Holky byly Poupata Michala Davida. Vzpomínám na oblastní spartakiádu v Říčanech, kde jsme cvičili v šíleném lijáku, z bílých triček byla černá a myli jsme se pak v korytech plných bahna. Na okresní spartakiádu do Čelákovic byl z Brandýsa vypraven vlak s deseti vagóny, tak dlouhý vlak směrem do Čelákovic jsem nikdy neviděl.

Školní rok jsme skončili o čtrnáct dní dříve, abychom si užili krásných deset dní v Praze spojených s nácvikem a vlastním vystoupením, spali ve škole na Žvahově na Smíchově, na jídlo jsme chodili do závodní jídelny Laktosu někde u smíchovského nádraží. Cvičení byla dlouhá úmorná se spoustou čekání, ale nám to nevadilo a moc se nám to líbilo. I červnová Praha nabízela mnoho lákadel.

Osmička se Sklenářovou

Na začátku závěrečného ročníku zaznamenala 8. A další změnu na postu třídní učitelky. Naše oblíbená Věra Uzlová se odstěhovala, a tak ji nahradila chemikářka Sklenářová. Naše seznamování nebylo úplně snadné a chvíli trvalo, než jsme si na sebe zvykli. Možná to bylo i proto, že chemie nebyla zrovna oblíbeným předmětem, a to nejenom mým. A zrovna v té době jsme probírali chemické názvosloví, což není úplně oblíbená látka. I mě chvíli trvalo, než jsem do toho pronikl, což jsem odnesl několika ne úplně dobrými známkami z testů. Záhy jsem to však pochopil a od té doby se naše vztahy výrazně zlepšily, což třídní a předseda třídy potřebovali. Myslím, že i ostatní spolužáci na tom byli podobně a chemie mezi třídou a Marií Sklenářovou se postupně výrazně zlepšila. Většina z nás pochopila, že jde o skvělou ženu a učitelku s dobrým srdcem a skvělým přístupem k žákům a řeše-

ním jejich problémů, nejen těch studijních. Na začátku roku jsem si nemyslel, že si tak sedneme a moc ji za osmičku děkujeme. Její pomoc jsme potřebovali. Ředitelkou byla Jarmila Malá a zástupkyní Kubešová, s níž jsme docela zápolili. Dostal jsem od ní i poznámku přes celou stranu žakovské knížky (viz foto).

Naším hlavním bodem zájmu byly přijímačky na střední školy, k nim jsme upnuli veškeré své snažení. Chodili jsme na různá doučování a kursy směřující k přípravě na přijímací zkoušky. Ty se konaly převážně z českého jazyka a matematiky. Ani ostatní předměty jsme nemohli podcenit, protože při přijímacích se bral na zřetel i průměr z pololetního vysvědčení v osmičce. Cílem mého snažení bylo dostat se na brandýské gymnázium, kam chodili i moji rodiče, o jiné škole jsem ani neuvažoval. Na rozdíl od některých spolužáků toužících po pokračování v množinovém experimentu. Na brandýské gymnázium jsme se hlásili 2, do Mladé Boleslavi 6. Ostatní měli zájem o ekonomky, zdravky, průmyslovky a učební obory.

Přijímačky se konaly v dubnu, někdy kolem Velikonoc. Podařilo se mi je zvládnout a i díky 3. ZŠ jsem se stal studentem prvního ročníku gymnázia. Poslední dva měsíce školy už byla jen jedna velká flákárna, učení šlo stranou a my jsme se loučili se skvělou partou i školou. Na prodloužený víkend jsme jeli do Úštěku, kde jsme měli velkou volnost a vypil jsem tam jedno z prvních piv v životě. Chodili jsme spát až dlouho po půlnoci a pořádali diskotéky zejména za zvuků písni Abby, Boney M a Teens. Asi nejvíce se hrála písnička Abby „The winner takes it all“, asi charakteristické pro závěr naší povinné školní docházky tehdy na 3. ZŠ.

Petr Čeněk

Vzpomínky Ivy Kudrnové, psáno v r. 2012

Mám ráda svou ulici (před válkou za Rakouska Uherska Masarykova, pak snad Pražská, Stalinova a teď Maxe Švabinského). V době dětství jsem znala všechny obyvatele ulice a se samozřejmostí je zdravila. Nejspíš jsem byla ještě docela malá (asi 3-4 roky), když jsme každé odpoledne chodili s tátou na procházku po okolí. Celou cestu jsme si povídali a já jsem se bezpečně naučila znát na náměstí všechny obchody i jejich majitele. Postupně jsme navštívili zajímavé prodejny. Na boleslavském náměstí cukrárnu pana Řeháčka, který mě rád obdaroval mandlovými dudlíky. Vedle papírnictví pana Černého, na opačné straně „pan Baťa“, u kterého jsem krásně vonělo gumou a kde jsem od p. Starého vždy dostala nafouknutý balonek. A nejen to, prodával tam i gumové hračky. Dodnes vzpomínám na gumové vojáčky a nafukovacího plyšového velblouda (dožil se velmi vysokého věku). Prodávané boty mě jasně absolutně nezajímaly. Další zastávka byla cukrárna pana Horáčka, kde jsem si obvykle doplnila zásobu mandlových dudlíků. Vzpomínám na čokoládové trubičky, rakvičky, piškotové chlebičky se šlehačkou a ananasem. Je zajímavé, že se toto cukroví tam stále vyrábí. Další opravdu živá vzpomínka je na 14. nebo 15. března 1937 – jeden den po úmrtí T. G. M. Stále vidím výlohu v obchodě hned za branou (Hamplovi nebo p. Ulman), kde byl na černé drapérii

velký portrét presidenta a hořící svíčky. Dochoval se můj tehdejší komentář, prý jsem prohlásila: „Teď už máme jen Masarykového Beneše.“

Na náměstí bylo ovšem obchodů mnohem více, já jsem však uznávala jen ty pro mne přitažlivé. Snad bych se mohla ještě zmínit o lékárně, kam jsem si chodila pro žužu. Směrem k tůni byl krám pana Petra, který vyráběl čepice a klobouky. Jeho syn Laďa byl můj věrný kamarád od té doby mnoho let. Mám dojem, že další dům (nyní PECKA) se právě dostavoval a měla tam galanterii s názvem PLENTA p. Prosové. Od té jsem (asi o 3–4 roky později) dostávala spoustu malých přadýnek vlny (netuším, zda to byly vzorky), se kterými jsem se mořila při vyšívání. Zbytky se najdou dodnes. Na druhé straně ulice pod stromy sedával pan Eger provazník. Výroba provazů se mi líbila a tak jsem si sama objednala lano na šplhání. Pan Eger to bral vážně a spolu jsme pečlivě projednali sílu i délku provazu. Opravdu ho brzy udělal a p. Eger mi ho donesl. Netuším, kdo ho zaplatil, jasně ale vím, že se mi nikdy nepodařilo vyšplhat až nahoru. Té řadě stromů jsme jako děti říkali „alejka“ a hrály tam kuličky. Tam jsem se naučila jezdit na kole.

V předválečných letech byla velká slavnost (asi 1936–37) – převoz Palladia do Prahy. Přibližně v té době se konal velký sjezd

ORLA (obdoba SOKOLA ale s katolickým zaměřením, stejné kroje, ale modré), který mě nesmírně zaujal a hned jsem chtěla být „orelka“. Moji rodiče mé nadšení nesdíleli, máma mi ale udělala „opravdovou“ čapku a já byla spokojená.

Téměř každou neděli putovali věřící do obou kostelů. Naše okna vedla přímo ke kostelu a tak jsem procesí se zájmem sledovala. Lidé většinou přišli, někteří bosi. Družičky nesly nějaké sochy, muži korouhve. Jeden muž předříkával slova písní a celý průvod zpíval. Přišlo nám to legrační. Sama jsem církevní slavnosti v lásce neměla, hlavně proto, že účast vyžadovala obléci si šatičky, příp. vláčet košíček s kytičkami. Dost jsem protestovala. Ráda vzpomínám jen na vzkříšení, protože jsme jako všichni na trase průvodu měli v oknech spoustu svíček a ty jsme museli hlídat a průvod jen z výšky sledovat. Hrála hudba, kněží nesli baldachýn, zvonily všechny zvony. Byla to opravdu slavnost! Ještě s pozorováním z okna: v té době byly pohřby vypravovány od našeho kostela (sv. Václava) vchodem od Brandýsa. Pohřební vůz táhli černí koně, kteří měli na hlavách černé chocholy. To všechno jsem se svým kamarádem z okna sledovala a moc mně zajímalo, jak koňům ty chocholy drží. Můj přítel Laďa mě poučil, že mají držátka od chocholů prostrčené hlavou do pusy a přikázal, že se musím dívat, když koně

Vzpomínky pamětníků

tlamy otevřou, určitě to uvidím. Nikdy se to bohužel nepotvrdilo.

Za mého dětství (vlastně donedávna) nebyly kostely zavřené. Takže už začátkem školní docházky jsem celkem dobře znala historii kostela a všechny známé dokázala kostelem provést. Dodnes vím, jak rozsvítit v kryptě a v horní části. Nevím, zda mě někdy p. kostelník Bílek sledoval. Pan Bílek bydlel v domečku vedle kostela a spravoval boty. Byl hodný a Laďu i mne bral do věže, když zvonil – nejméně 2× za den. Jednou jsme šli i s tátou, když v Brandýse hořela Melicharka. Ta noční cesta po schodech byla krásně tajemná.

Další zajímavostí byl bubeník, který měl stanoviště na schůdcích u západního vchodu kostela. Důstojně přišel, chvíli bubnoval a pak silným hlasem přečetl hlášení. Tato atrakce asi skončila začátkem války, nevím. O pořádek pečovali dva strážníci. Úžasný byl veliký a tlustý pan Houžvička s fenomenální pamětí. Moje sestra se ho bála, a když zlobila, stačilo říci „Zavolám pana Houžvičku“ a jít k telefonu a okamžitě dala pokoj. Náš telefon (do r. 1950) měl č. 4!

Před válkou se dokončovala stavba svatováclavských kasáren (přesný název neznám). Víme, že jsme byli ve veliké jízdárně na nějaké galerii, Nemohla jsem pochopit, že pod střechou mají jezdit koně. Vlastně už možná ani nejezdili, začala válka. Smutná vzpomínka je na den, kdy Boleslav opouštěli poslední česko-

slovenští vojáci. Stáli jsme před domem, vojáci pochodovali a oni zpívali „jdou vojáci, jdou“. Všichni dospělí plakali a to mi bylo divné, protože vojáci byli tehdy úplně všední. Když přišlo německé vojsko, bylo úplně ticho. Také se brečelo. Začala jsem chodit do školy 1. září 1939. Paní učitelka Slavíková najednou pustila školní rozhlas a rodiče slyšeli, co se stalo. A zase slzy.

Asi tak od začátku války jsem s Laďou (a slečnou Miladou) chodili hodně do Hluchova na kaštany, do Husovy aleje, kde byla u křížku tůňka, kde byly i pijavky. Nejlepší to bylo na Parkáně (u tůně), kde jsme si dělali ohníčky a něco opékali. Louka byla vhodná i na pouštění draka, což bavilo nejvíce tátu. Měli jsme spoustu slabého a pevného provázku, takže drak létal strašně vysoko. Táta ho ale nedal z ruky, tvrdil, že bych ho neudržela. Další zábavou bylo prolézání potrubí na Lázeňské před Houštou. Tam se musel dávat pozor na zem a vybírat si dobu, kdy bylo sucho. Slečně Miladě to nevadilo, byla jen o pár let starší a měla pochopení.

Od mého útlého dětství se chodilo s rodinou na koupání U světičky – vlastně proti studánce na pravém břehu. Na břehu byly vysazeny tři řady topolů, kde se všichni převlékali a své věci nechali pod stromem. Nikdo cizí se toho nedotkl. Labe v těch místech asi 3 roky před tím nebylo regulované a prý se dalo přejít.

Jak jsem se zmínila, začala jsem chodit do školy v r. 1939. Nejdříve se vzhledem k válečné době ve škole nic nedělo, v pozdější době se učila němčina. Vůbec nejlepší bylo, že byly občas tzv. uhelné prázdniny, přibližně v roce 1944 byly velmi dlouhé. Scházeli jsme se jednou (dvakrát?) týdně třeba v hospodě, v kině apod. Dostali jsme řadu úkolů, které jsme museli vypracovat. Skupina rodičů byla nadměrně horlivá a tak se nás několik spolužaček scházelo střídavě v některé rodině a pan učitel s námi probíral učivo. Pořád to ale bylo lepší než ve škole.

V posledních měsících války byly často vyhlášovány poplachy. Vzpomínám, že z počátku byli žáci celé školy odvedeni do věže kostela p. Marie. Uznávám, že to bylo pro ochranu dost nelogické a nevím, zda se v tom pokračovalo. Bylo pak nařízeno, aby ti, kteří bydlí 5 minut od školy, utíkali domů. Doma byl ve sklepě protiletický kryt vybavený jídlem, ruční pumpou na čerpání vody apod. Ve sklepě jsme v krytu nikdy nebyli. Rádi jsme sledovali letadla, která letěla nad Kolín a Pardubice a malovala na oblohu spoustu bílých čar. Když nás v květnu osvobodila Rudá armáda, opět přestala fungovat škola – to snad bylo nejlepší. Až těsně před koncem školního roku jsme se „učili“ v Houštce na fotbalovém hřišti. Senzace! Vojáci se usadili i v našem domě, dvůr byl plný aut i vojáků. Jim se nejvíce

Vzpomínky pamětníků, video

líbila koupelna a byli z teplé vody u vytržení.

Dodatky – dodatečné vzpomínky

Kino bylo v Boleslavi v sokolovně u Karla IV., cvičilo se tam a také v malé tělocvičně – snad bývalá hospoda.

U brány byl fotograf pan Pelnář. Další příležitostný (pouliční) fotograf býval v neděli za zdí před hospodou Pivovarská – jak se jmenovala tehdy nevím – asi Pivovar. Fotograf měl kulisu s obrázkem kostela P. Marie a před tou se lidi postavili a důležitě se tvářili. On pak někam zalezl a v okamžiku filmy i obrázky udělal. Když šli lidé z kostela, měli své obrázky hotové. Dodnes nevím, jak se mu povedlo své výtvory tak rychle ustálit.

Do Pivovaru, do hotelu Praha a do Kufru jsme chodily (se sestrou) pro pivo. Vůbec mi nechutnalo, slušelo se ale trochu upít.

Kolem kostela byly krásné stromy, lípy na začátku prázdnin opojně voněly. Všechno bylo vykáceno na povel církve.

Na náměstíčku sv. Václava bylo kovářství p. Jeníka, kde se ve válce dělaly kolotoče. Dcera Jeníkových byla moje spolužačka a tak jsme se občas „kolotočovaly.“

V domě č. 109 prý snad za 1. světové války byla výrobní svíček, vzpomínala moje maminka, která se tam byla dívat. Ve dvoře za č. 109 byla stavbička napodobující zámek, zbytek cimbuří dodnes existuje. V této podivné stavbě byla po válce skautská klubovna.

U kostela z východní strany byly stánky se suvenýry – svaté obrázky, křížky, růžence, hrníčky.

Spořitelna byla v budově radnice vlevo. Jako každé nově narozené dítě jsem od spořitelny dostala vkladní knížku a kovovou pokladničku na klíček, To není tak zajímavé, zajímavý je však vztah spořitelny k dětem. Když jsem těžkou pokladničku donesla, byla úředníkem otevřena a hromada drobných pak pečlivě přepočítána. Nikdy nikdo nevyžadoval, že peníze musí být

zatříděny ve válečcích. Všechno s úsměvem a poděkováním za svěřením svých úspor spořitelně.

Před válkou naším městem 2× projížděli zahraniční státníci, nevím, v jakém pořadí. Vzpomínám, jak jsme měli patřičné papírové praporky (kolikrát se to později opakovalo?) Tuším, že projížděl král Jugoslávie Petar a král Rumunska Michal a snad syn Karol. Nadšeně jsme jim mávali. Mám pocit, že některý z nich byl mladý a líbil se mi (mně bylo asi 5 let).

V našem domě měl dědeček Josef Korejs obchod s potravinami. Na jeho krám si živě vzpomínám: dlouhý pult se šuplaty se zavíranými věcmi (třeba klíčky na otevírání krabiček sardinek), vlevo otevřené a přehnuté pytle – káva pražená i nepražená zelená, burské oříšky. Můj dědeček stával před krámem a dětem rozdával buráky v kornoutu. Mnozí na to po dlouhých letech vzpomínali.

Audiovizuální odkazy

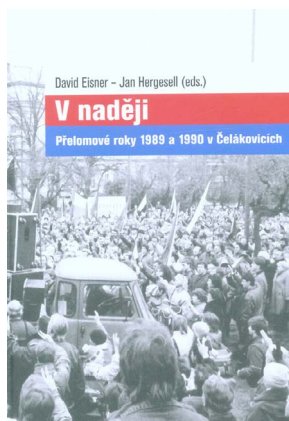
Poznáváme Brandýs nad Labem - Starou Boleslav (Poznáváme s Pepínem)

Youtube kanál FK Brandýs nad Labem

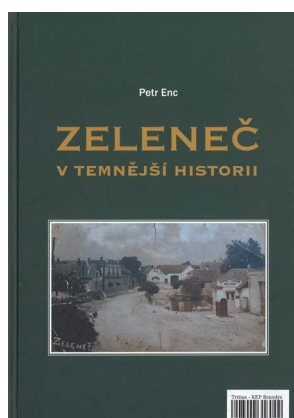

Brandýs nad Labem z ptačí perspektivy pohledem DroneGuyIreland

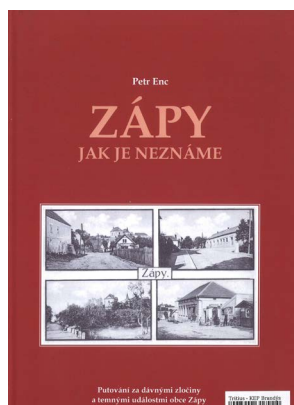
EISNER, David, ed a HERGESELL, Jan, ed. V naději : přelomové roky 1989 a 1990 v Čelákovících. Vydání první. Čelákovice: Městské muzeum v Čelákovících, 2019.

Publikace zachycuje historický vývoj polabského města Čelákovice v osudových letech 1989-1990.

ENC, Petr. Zeleneč v temnější historii. Ústí nad Labem: AOS Publishing s finanční podporou obce Zeleneč, 2024.

V knize, jejímž autorem je zelenečský rodák Petr Enc, najdete nejen zajímavé čtení, ale také historické fotografie od pana Mirka Kubáňka, který celý život pilně sbírá fotografie z obce nebo nádherné kresby dětí ze Základní školy Zeleneč.

ENC, Petr. Zápy, jak je neznáme. Ústí nad Labem: AOS Publishing za finanční podpory pana Zdeňka Srba, 2025.

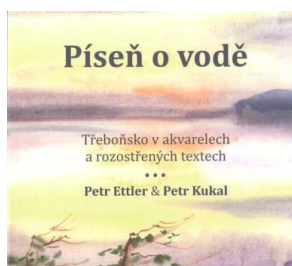
Kniha přináší zajímavé informace o historii a kultuře městyse Zápy doplněná citacemi z dobového tisku.

ENC, Petr. Čelákovice: aby se nezapomnělo : esejistické komentáře dobového tisku. Vydání první. Čelákovice: Městské muzeum v Čelákovících, 2024.

Jak se jevíly Čelákovice čtenářům dobového tisku před sto čtyřiceti až sto lety?

V publikaci se dočtete se o příbězích nejen z rubriky „černá kronika“, které plnily stránky dobových českých periodik. Text doplňují nepříliš známé fotografie ilustrující prostředí Čelákovice od konce 19. století do roku 1925, které byly vybrány ze Sbírky Městského muzea v Čelákovících.

Píseň o vodě : Třeboňsko v akvarelech a rozostřených textech. Petr Ettler. Text Petr Kukal. Praha: [Petr Ettler] 2024.

Soubor akvarelů Petra Ettlera s náměty z Třeboňska doprovázejí básnické texty Petra Kukala, které v obrazech konkrétních míst hledají obecnější životní a duchovní zkušenost.

HERGESELL, Jan. Pečeť a znak města Čelákovice. Vydání první. Čelákovice: Městské muzeum v Čelákovících, 2024.

Publikace podává informace o podobě pečeti města Čelákovice a o vzniku městského znaku. O původu symbolů obsažených v městském znaku lze vyslovit, pro nedostatek dokladů, pouze domněnky

PETIŠKA, Eduard. Sedm Mamlasů. Vydání druhé. Praha: Euromedia Group, 2025.

Kniha vychází poprvé od roku 1948. Bylo jednou sedm trpaslíků... totiž Mamlasů. Ještě to nebylo ošklivé slovo, ale prachobyčejné příjmení jako Dvořák nebo Novák. A kdy že se to pokazilo? Tehdy, když ani ten nejchytřejší Mamlas nedokázal všechny spočítat.

Naše Polabí

číslo: 7

rok: 2025

Vydavatel: Knihovna Eduarda Petišky

ISSN: 2571-4201 (print), 2571-4163 (on-line)

